

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

**ÇALIŞAN ANNELERİN ÇOCUKLARI İLE OLAN
İLİŞKİLERİNİ YORDAYAN BAZI ETMENLER:
EBEVEYNLERİYLE OLAN İLİŞKİLERİ, AFFETME
BECERİLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Sinemiz KARADENİZ

Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı

İZMİR

2023

T.C.
EGE ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü

**ÇALIŞAN ANNELERİN ÇOCUKLARI İLE OLAN
İLİŞKİLERİNİ YORDAYAN BAZI ETMENLER:
EBEVEYNLERİYLE OLAN İLİŞKİLERİ, AFFETME
BECERİLERİ**

Yüksek Lisans Tezi

Sinemiz KARADENİZ

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Esra ENGİN

Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı

Kadın Çalışmaları Yüksek Lisans Programı

İzmir

2023

ETİK KURALLARA UYGUNLUK BEYANI

Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne sunduğum “Çalışan Annelerin Çocukları ile Olan İlişkilerini Yordayan Bazı Etmenler: Ebeveynleriyle Olan İlişkileri, Affetme Becerileri” adlı yüksek lisans tezinin tarafımdan bilimsel, ahlak ve normlara uygun bir şekilde hazırlandığını, tezimde yararlandığım kaynakları bibliyografyada ve dipnotlarda gösterdiğimi onurumla doğrularım.

İsim-Soyadı

Sinemiz Karadeniz

Önsöz

İnsanların mutluluk ve yaşam doyumu gibi olumlu duyguları hissetmesini sağlayan etkenlerden biri güzel ilişkilerdir. Bu ilişkiler öncelikle aile ortamında başlar. İnsanların bebeklik döneminden itibaren ilk ilişki kurduğu bireyler kendi anne babalarıdır ve bu dönemde, kişinin yaşayacağı ilerideki ilişkilerin de temeli atılmış olur. Kişiler, anne babalarıyla kurduğu ilişkiler doğrultusunda, hayata karşı bir duruş sergileyerek, daha affedici olabilir ve bu çerçevede kendi çekirdek ailesini oluşturup, ebeveynlik deneyimini yaşayabilir.

Ben kendi annelik deneyiminin her aşamasında kendi ebeveyn ilişkilerimi, hoşgörümü, affetme becerilerimi, kendi çocuğuma karşı tutumumu sıkça sorguladım ve bu konuyu araştırmak beni çok heyecanlandırdı. Bu çalışmayı sürdürürken çok farklı kazanımlar edindim, farklı annelerle, annelik deneyimlerini paylaşma fırsatı buldum. Annelerin birçoğunun benzer deneyimleri olduğunu fark etmek, süreçler hakkında birlikte fikir yürütmek, kendimizi beraberce mercek altına almak, bu çalışma sırasında beni çok etkiledi. Araştırmanın yürütülme aşamasında çok farklı annelik hikayeleri dinleyerek sorgulamamı sürdürdüm ve bu hikayeler bende çok derin etkiler yarattı. Tez aşamasının başından sonuna kadarki bütün süreçte çok şey öğrendiğim ve benim için unutulmayacak bir deneyim oldu.

İzmir, 2023

Sinemiz KARADENİZ

Özet

Çalışan Annelerin Çocukları ile Olan İlişkilerini Yordayan Bazı Etmenler: Ebeveynleriyle Olan İlişkileri, Affetme Becerileri

Ebeveynlerin, bir çocuğun hayatındaki etkisi yadsınamaz. Ebeveynlerin, çocuğun belirli davranış kalıplarını edinmesinde ve ileride kendi çocuklarına benzer şekilde davranmasında rol oynaması beklenebilir. Bu çalışma 03.04.2022 ile 15.01.2023 tarihleri arasında, Ege Üniversitesi'nde farklı görevlerde çalışan kadınların ebeveynlerinin tutumları ile kişilerin genel affedicilikleri ve kendi çocuklarına davranış biçimleri arasındaki bağlantıları araştırmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma, Ege Üniversite'sinde farklı görevlerde çalışan ve çocuğu olan 385 kadın üzerinde yapılmıştır. Araştırmada veriler, Tanıtıcı Bilgi Formu, Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları-Çocuk Formu, Heartland Affetme Ölçeği, Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ) kullanılarak toplanmıştır. Sonuç olarak, kadınların ebeveynlerinden algıladıkları tutumlar ve kadınların affetme eğilimleri ile kendi çocuk yetiştirme tutumları arasında korelasyon bulunmuştur. Kadınların kendini, başkalarını ve durumu affetme eğilimleri, kendi ebeveynlik tutumları üzerinde etkilidir. Anneden hissedilen duygusal sıcaklık ve durumu affetme, kadınların çocuklarına demokratik tutum sergilemesinde en etkili alt ölçek olarak bulunmuştur. Durumu affeden kadınların çocuklarına daha az otoriter tutum sergilediği ortaya çıkmış, gösterilen aşırı koruyucu tutum ile kendini affetme arasında negatif korelasyon bulunmuştur. Babadan algılanan aşırı koruyuculuk ile izin verici tutum arasında negatif korelasyon çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler:

Çalışan Anneler- -Çocuk- İlişki- Ebeveyn İlişkileri – Affetme Becerileri

ABSTRACT

Some Factors That Predict Working Mothers' Relationship with their Children: Their Relationship with their Parents, Their Forgiveness Skills

The effect of parents on a child's life cannot be denied. Parents are likely to play a role in their children's adopting certain behavioural patterns and in behaving similarly to their own children in the future. The aim of this research is to find out the relationship between the attitudes of the parents of women who work at different jobs at Ege University and these women's tendency to forgive and the parental attitudes of them. The research was carried out from 03.04.2022 to 15.01.2023 with 385 women participants who work at different jobs at Ege University and who are mothers. The data was collected through Demographic Information Form, s-EMBU-C, Heartland Forgiveness Scale, Parental Attitude Scale (ETS). As a result, it is found out that there is relationship between women's perceived parental attitudes, their tendency to forgive and their own parenting style. Women's tendency to forgive themselves, others and situations has an effect on their parental attitudes. The perceived emotional warmth from the mother and forgiving situations are the most effective subscales in women's adopting democratic attitude toward their children. It is found out that the women who forgive situations have less authoritarian attitude towards their children and there is negative correlation between taken overprotective attitude nad forgiving oneself. There is negative correlation between the perceived overprotective attitude from the father and having permissive attitude.

Key Words:

Relationship –Working Mothers - Children – Parents – Forgiveness Skills

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ.....	i
ÖZET.	ii
ABSTRACT... ..	iii
İÇİNDEKİLER.	iv
TABLolar LİSTESİ	vii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ.....	1
1.1. Araştırmanın Problemi.....	1
1.2. Araştırmanın Sorunu.....	7
1.3. Araştırmanın Hipotezleri.....	7
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	8
1.5. Araştırmanın Amacı.....	8

İKİNCİ BÖLÜM

GENEL BİLGİLER.....	9
2.1. Ebeveyn Tutumları.....	9
2.2. Affetme Kavramı.....	11
2.2.1. Affetme Alt Boyutları.....	12
2.2.2. Affetme Modelleri.....	12

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GEREÇ VE YÖNTEM.....	14
3.1. Araştırma Tipi.....	14
3.2. Araştırmanın Yeri ve Zamanı.....	14
3.3. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme.....	14
3.4. Araştırmanın Bağımlı ve Bağımsız Değişkeni.....	15
3.5. Veri Toplama Araçları.....	15
3.6. Veri Toplama Yöntemi ve Uygulama.....	17
3.7. Verilerin Analizi ve Değerlendirmesi.....	17
3.8. Etik Açıklamalar.....	18

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

1.1. BULGULAR.....	19
4.1. Çalışan Annelerin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular.....	19
4.2. Çalışan Annelerin Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği ve Alt Ölçekleri Toplam Puan Ortalamasına İlişkin Bulgular.....	20
4.3. Çalışan Annelerin Heartland Affetme Ölçeği ve Alt Ölçekleri Toplam Puan Ortalamasına İlişkin Bulgular.....	21
4.4. Çalışan Annelerin Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Alt Ölçekleri Toplam Puan Ortalamasına İlişkin Bulgular.....	21
4.5. Çalışan Annelerin Algılanan Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Alt Ölçekleri Toplam Puan Ortalamasının Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Alt Ölçekleri Toplam Puan Ortalaması ile İlişkisine İlişkin Bulgular.....	22
4.6. Çalışan Annelerin Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Alt Ölçekleri Toplam Puan Ortalamasının Heartland Affetme Ölçeği ve Alt Ölçekleri Toplam Puan Ortalaması ile İlişkisine İlişkin Bulgular.....	24
4.7. Çalışan Annelerin Ebeveyn Tutumlarını Yordayan Değişkenlere İlişkin Çoklu Regresyon Analizine İlişkin Bulgular.....	25

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA.....	30
5.1. Çalışan Annelerin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulguların İncelenmesi.....	30
5.2. Çalışan Annelerin Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği ve Alt Ölçekleri Toplam Puan Ortalamasına İlişkin Bulguların İncelenmesi.....	30
5.3. Çalışan Annelerin Heartland Affetme Ölçeği ve Alt Ölçekleri Toplam Puan Ortalamasına İlişkin Bulguların İncelenmesi.....	32

5.4. Çalışan Annelerin Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Alt Ölçekleri Toplam Puan Ortalamasına İlişkin Bulguların İncelenmesi.....	33
5.5. Çalışan Annelerin Algılanan Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Alt Ölçekleri Toplam Puan Ortalamasının Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Alt Ölçekleri Toplam Puan Ortalaması ile İlişkisine İlişkin Bulguların İncelenmesi.....	34
5.6. Çalışan Annelerin Heartland Affetme Ölçeği ve Alt Ölçekleri Toplam Puan Ortalamasının Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Alt Ölçekleri Toplam Puan Ortalaması ile İlişkisinin İlişkin Bulguların İncelenmesi.....	37
5.7. Çalışan Annelerin Ebeveyn Tutumlarını Yordayan Değişkenlere İlişkin Çoklu Regresyon Analizine İlişkin Sonuçların İncelenmesi.....	40

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER.....	43
6.1. Sonuçlar.....	43
6.2. Öneriler.....	44
KAYNAKLAR DİZİNİ.....	45
EKLER.....	48
Ek A: Tanıtıcı Bilgi Formu.....	48
Ek B: Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği.....	48
Ek C: Heartland Affetme Ölçeği.....	53
Ek D: Ebeveyn Tutum Ölçeği.....	54
Ek E: Bilgilendirilmiş Onam Formu.....	60
Ek F: Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutum Ölçeği Kullanım İzni.....	61
Ek G: Heartland Affetme Ölçeği Kullanım İzni.....	62
Ek H: Ebeveyn Tutum Ölçeği Kullanım İzni.....	62
TEŞEKKÜR.....	63
ÖZGEÇMİŞ.....	64

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1 Çalışan Annelerin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular Sosyo-Demografik Özelliklere Göre Dağılımı.....	19
Tablo 2 Çalışan Annelerin Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği ve Alt Ölçekleri Toplam Puan Ortalamalarının Dağılımı.....	20
Tablo 3 Çalışan Annelerin Heartland Affetme Ölçeği ve Alt Ölçekleri Toplam Puan Ortalamasının Dağılımı.....	21
Tablo 4 Çalışan Annelerin Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Alt Ölçekleri Toplam Puan Ortalaması Dağılımı.....	21
Tablo 5 Çalışan Annelerin Algılanan Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Alt Ölçekler ile İlişkisi.....	22
Tablo 6 Çalışan Annelerin Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin Heartland Affetme Ölçeği ve Alt Ölçekleri ile İlişkisi.....	24
Tablo 7 Çalışan Annelerin Ebeveyn Tutumlarını Yordayan Değişkenlere İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları	26

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Araştırmanın Problemi

Bir toplumdaki her bireyin ruh sağlığının, o toplumun genel huzur, mutluluk ve gelişim seviyeleri üzerinde etkisi yadsınamaz. Türkleş, Yılmaz, Özcan, Öncü ve Karataş (2013) yaptıkları çalışmalarda toplumlardaki bireylerin ruh sağlığının kötüye gittiğini ve kadınların ruhsal sorun yaşama olasılığının daha yüksek olduğunu vurgulamışlardır (Aktaş, Kelleci, Aştı ve Küçük, Buzlu, Bostancı, Özbaş ve Yılmaz'dan akt. Türkleş ve diğ., s 155). Salganicoff, Ranji ve Wyn (2005) kadın ruh sağlığının, genellikle ikinci plana atılsa da kadın sağlığının önemli bir parçası olduğunu vurgulamış ve kadınların ruhsal hastalık yaşama sıklığını vurgulamışlardır (akt. Türkleş ve diğ., 2013, s.155). Bu durum anne olan kadınlar için de geçerlidir. Gelecek nesilleri yetiştiren anneler, kendileri ne kadar ruhsal açıdan sağlıklı olabilirlerse, o kadar sağlıklı bireyler yetiştirecek ve bu durum da toplumun gelişmesine, ilerlemesine katkıda bulunacaktır. Refah içinde bir toplumda yaşamak, o toplumu oluşturan bireylerin; özellikle de annelerin ruh sağlıkları ile doğru orantılıdır.

Yalçın ve Türnüku (2011), çocuklarda görülen birçok davranışın, anne babalarını model almaları sonucunda ortaya çıktığını vurgulamıştır. Çocukların, ileride anne baba olduklarında, nasıl davranacakları, kendi anne babasıyla olan ilişkisi çerçevesinde belirlenir. Çocukken anne babalarıyla yetersiz iletişimde bulunan çocukların, kendileri ebeveyn olduğu zaman sorunlar yaşama olasılığı yüksektir (akt. Özcan Sağlamer, Köse, 2020, s. 71, 72).

Aydın (1997), ebeveynlerin, çocuk yetiştirirken farklı metotlar uyguladığını vurgulamıştır. Anne babalar, çocuğun öz kontrolünü oluşturmaya çabalarlar. Fakat aynı zamanda çocuğun davranışlarını, kendi kararlarını kendi vermesi aşamasında kısıtlayıcı tutumlar da sergileyebilirler. Bu çelişkileri yaşayan anne babaların, belirli tutumları benimsenmesi ile birlikte farklı tutum ve davranış biçimleri, farklı kategoriler oluşmuştur. Craig ve Kermis (1995), ebeveynlerin, çocuğu yetiştirme tarzının yanında, kendi kişilik özellikleri, istekleri, arzuları, özlemleri, koydukları ceza ve ödüller, aktarmaya çalıştıkları değer yargıları ile kendi ebeveynlerinden algıladıkları tutumların

da çocukların kişiliği üzerinde ve oluşturduğu ilişkilerde etkili olduğunu ortaya koymuşlardır (akt. Yalçın, Türnüklü, 2011, s. 718).

Bu tarz farklı ebeveyn tutumları ile yetişen kadınların, yetişkin oldukları zaman olayları ve sorunları kabulleniş biçimi, genel affetme eğilimleri, hoşgörü ve anlayışı birbirinden farklı olabilir. Benzer şekilde bu kadınların, anne olduklarındaki deneyimleri de kendi anne babalarının ebeveyn tutumları ile yakından ilişkilendirilebilir.

Kendini güvende hisseden, kabullenme düzeyi yüksek bir annenin, ruhsal açıdan sağlıklı bireyler yetiştirme olasılığı da artacaktır. Bilinç düzeyi ve iyi oluş düzeyi yüksek olan anneler, daha sağlıklı bir aile ortamı oluşmasına katkıda bulunup, daha olumlu ilişkiler oluşturarak ruhsal açıdan sağlıklı çocuklar yetiştirebilecekler ve bu durumdan toplumun da ruh sağlığı olumlu yönde etkilenebilecektir. Özellikle de şiddetin arttığı, öfkenin çok fazla yaşandığı bugünlerde kadın ve çocuk- anne ve çocuk ruh sağlığının önemi gün geçtikçe artmaktadır.

Anne-baba ile ilişkiler kadın ruh sağlığında etkili olabilir ve bu ilişki, kadınların kendilerini affetmelerinde, yaşadıkları durumları kabullenmelerinde ve kendi çocuklarına karşı hoşgörü göstermelerinde etkili olabilir. Dolayısıyla da kadınların ebeveynlerinden algıladıkları tutumlar, kendi anneliklerine yansiyabilir. Kadınlar, kendi ebeveynlerinin tavır ve tutumlarını süzgeçten geçirse sorgulasa bile, bilinçaltı seviyesinde benzer tutumları sergileme eğilimi içinde olabilirler. Belirli öfkelerin ve ruh sağlığı üzerinde olumsuz etki yaratacak tutumların gelecek nesillere aktarılmaması için annelerin farkındalığının ve bilinç seviyesinin yükselmesi önemlidir.

Bu çerçevede, araştırmanın problemi, annelerin, kendi ebeveynlerinden algıladıkları anne baba tutumu ile, affedicilikleri ve kendi çocuklarına tutumları arasındaki bağlantının araştırılmasıdır.

Bu konuda yapılmış çalışmaları incelemek, bu problemin önemini vurgulamak açısından değerlidir. Literatürde bu konuda yapılan çalışmalar, ebeveynlerin tutumlarının, çocukların ruh sağlığına etkisi; ebeveyn tutumlarının, çocukların ilerideki ebeveyn tutumlarına etkisi; yaygın ebeveyn tutumları; ebeveyn tutumlarının ya da affetmelerinin, çocukların affetme eğilimlerine etkisi; affetmenin etkileri; yaygın affetme eğilimleri ve affetmenin, ebeveyn tutumlarına etkisi şeklinde

gruplanabilir.

Literatürde ebeveynlerin tutumlarının, çocukların ruh sağlığına etki ettiği ile ilgili çalışmalar göze çarpmaktadır. Altıntaş (2019), yüksek lisans tezinde algılanan ebeveyn tutumlarının çocuklar üzerindeki etkisini ortaya koymuştur. Anne veya babalarını reddedici olarak algılayan bireylerde depresyon riski artmakta, uyum sorunları olabilmektedir. Anne veya babasını aşırı koruyucu olarak algılayan bireylerde de depresyon belirtileri daha fazla görülmektedir (s.40). Demir (2020) de araştırmasında aşırı koruyuculuk ebeveyn tutumu ve bunun çocuk üzerindeki etkisi üzerinde durmuştur. Demir çalışmasında aşırı ebeveynlik tutumlarının, çocukların fazla mükemmeliyetçi tavırlar nedeniyle kariyer anlamında karar vermede sıkıntılar yaşamasına sebep olabileceği sonucuna varmıştır (s.3). Çalışkan Sarı ve Şahin'in (2018) de belirttiği gibi aşırı koruyucu annelerin çocuklarında korku ve kaygı daha fazla görülebilir. Bu anneler, kendi kaygı ve korkularından dolayı çocuklarını kısıtlayarak, onların yeni deneyimler yaşamasına engel olabilir ve çocukların duygusal becerilerinin gelişiminin yetersizliği söz konusu olabilir (akt. Demir, 2020, s. 4).

Literatürde ebeveyn tutumlarının, çocukların ilerideki ebeveyn tutumlarına etkisi ile ilgili yapılan farklı çalışmalar mevcuttur. Atalay Yalçın (2010) yüksek lisans tezinde genç yetişkinlerin ebeveyn tutumlarını etkileyen değişkenleri çalışmıştır. Araştırma sonuçlarına göre bu kişilerin algıladıkları ebeveyn tutumları, onların anne ve babalık tutumlarını etkilemektedir. Atalay Yalçın'ın çalışması, eğitim düzeyi yüksek olan ve çalışan anne babaların daha disiplinli ve kontrolcü olduğunu ortaya koymuştur (s.193, s.203). Sak, Şahin Sak, Atli, Şahin (2015) ise yaptıkları çalışmada ebeveynlere kendi tutumlarıyla ilgili sorular sormuş ve anne-babalar kendi ebeveynlik tutumlarını değerlendirirken, anne babalarının onları yetiştirme tarzının ve psikolojik iyi oluş durumlarının, kendi anne babalık tutumlarını etkileyen en önemli etkenler olduğunu söylemişlerdir (s. 986). Alparslan (2020) da doktora tezinde annelik ve nesiller arası kadınlık inşaları konusunu ele almıştır. Aile içindeki dinamiklerin, annelik ve kadınlık inşasındaki etkisi incelenmiş olup, bu dinamiklerin, kadınların, annelikle ilgili tutumlarında etkili olduğu ortaya çıkmıştır. Kadınlar kendi aile sistemi içinde gördükleri kadınları model alarak bir kimlik inşa edebilirler.

Buldukları sistemi “sürdürme” ya da “dönüştürme” yönünde hareket ederler. Dönüşüm sadece gelecek nesilleri değil üst nesilleri de etkileyecek şekilde gerçekleşebilir (s. 127, 128).

Literatürde yaygın ebeveyn tutumları ile ilgili çalışmalar bulunmaktadır. Bir çalışmada lise öğrencilerinin anne ve babalarından algıladıkları tutum ile ahlaki olgunluk seviyelerini ölçülmüştür ve öğrencilerin genellikle ebeveynlerini demokratik olarak algıladıkları ortaya çıkmıştır. İkinci sırada ise aşırı koruyuculuk vardır (Şengün, 2013, s. 208). Aydoğdu ve Dilekmen’in (2016) ebeveyn tutumlarını farklı değişkenler açısından değerlendirdikleri çalışmasında ise en yaygın ebeveyn tutumunun demokratik tutum, ikinci en yaygın tutumun ise aşırı koruyucu tutum olduğu ortaya çıkmıştır (s. 574). Farklı bir çalışma da, 48-72 aylık çocuğu olan anne babaların tutumlarını incelenmiştir. Alabay (2017), 422 ebeveynle yaptığı araştırmada en yaygın ebeveyn tutumunun %83,9 demokratik tutum olduğu, daha sonra %9 oranla aşırı koruyuculuk tutumunun geldiğini ortaya koymuştur (s.169).

Yaygın ebeveyn tutumlarını inceleyen 2020 yılı ve sonrası araştırmalara bakacak olursak: Canatan, Konbak, Aslan, Özdemir, Yılmaz’ın (2020) ebeveyn tutumlarıyla yaş, eğitim seviyesi, ekonomik durum ve diğer farklı değişkenlerle, ebeveyn tutumlarını değerlendirdikleri çalışmalarında yaşlı anne babaların daha aşırı koruyucu, genç anne babaların daha demokratik, ekonomik düzeyi düşük olanların, eğitim düzeyi düşük olanların daha aşırı koruyucu ve otoriter, eğitim düzeyleri yüksek olanların daha demokratik olduğu ortaya çıkmıştır (s. 163). Pekşen Akça (2022) ise araştırmasında genel olarak farklı ekonomik düzeyde ebeveynlerin, aşırı koruyuculuk tutumunu incelemiştir. Bu çalışmada farklı ekonomik düzeyde de olsa ebeveynlerin en az yüzde elliye yakınının, çocuğun zor işlerden korunması, çocuk için anne babanın kendini feda edebileceği ve çocuğun her düşüncesini bilmek gerektiği gibi farklı aşırı koruyuculuk tutumlarına sahip olduğu ortaya çıkmıştır (s.1).

Literatürde ebeveyn tutumlarının ya da affetmelerinin, çocukların affetme eğilimlerine etki etmesini konu alan çalışmalar bulunmaktadır. Christensen (2010) yüksek lisans tezinde ergenlerin, anne baba ile ilişkileri ve affedicilik üzerine çalışmıştır. Çocukların, affetmeyi anne babalarını taklit ederek öğrendiğini, anne babasının birbirlerini affettiğini ve anne babasının kendisine affedici olduğunu gören

çocukların affetmeye daha meyilli olduğunu vurgulamışlardır (s. 12). Khirizad'ın (2016) doktora tezinde ise transpersonal – ben ötesi ve affetmek gibi kavramlar açıklanmış, tanımları yapılmış ve bilgi verilmiştir. Affetme kuramsal olarak ve Kur'an ile ilişkili olarak değerlendirilmiştir. Affediciliğin, bebeklik döneminde emzirme döneminde anne-bebek arasında gelişen bağlanma ile de ilişkili olduğu açıklanmıştır. Sevgi ve bağlanma, affediciliği kolaylaştırmaktadır. Affetmenin, farklı olgularla ve kişilik özellikleriyle bağlantısına yer verilmiştir. Empati, özür dileme, ilişkiye bağlanma gibi affetmeyi kolaylaştıran faktörler açıklanmıştır (s. 9, 19, 37, 41). Tunca ve Durmuş (2018) da yaptıkları çalışmada, üniversite öğrencilerinin anne babalarından algıladıkları bağışlama düzeylerinin, kendini ve durumu bağışlama düzeylerine etkisini incelemiştir. Anne babasını demokratik olarak algılayan gençlerde bağışlama eğiliminin daha fazla olduğu ortaya koyulmuştur (s. 536).

Literatürde affetmenin etkilerini konu alan araştırmalar bulunmaktadır. Paleari, Regalia ve Fincham'ın (2003) yaptıkları çalışmada benzer şekilde affetmenin hem ilişkilerde hem de kişisel anlamdaki faydaları üzerinde durulmuştur. Affetmenin ilişkilerdeki uyumu arttırdığı, acı ve kızgınlıktan özgürleşmeyi sağladığı ortaya koyulmuş, affedenlerin duygusal olarak daha dengeli, daha uyumlu, fiziksel olarak daha sağlıklı olduğu vurgulanmıştır (s. 156). Benzer bir şekilde Maio, Fincham, Thomas ve Carnalley (2008) çalışmalarında aile içi ilişkilerde ve genel aile ortamında affetmenin önemini büyük olduğunu göstermişlerdir. Affetme eğiliminin, çocuk-anne, ya da ebeveynler arasında değişiklik gösterdiği vurgulanmış (s.307), affetmenin belirli kişilik özelliklerine ve kişisel uyuma etkisi olduğu ortaya koyulmuştur. Affeden bireylerin daha çok özenli (baba ve çocuklarda), daha duygusal açıdan dengeli (baba ve çocuklarda), uyumlu, uzlaşmacı (anne ve çocuklarda) ve dışadönük (baba ve annelerde) oldukları görülmüştür (s. 317).

Affetmenin etkileri ile ilgili, 2010 yılından sonra yapılan çalışmalar yoğunluktadır. May, Kamble ve Fincham'ın (2015) yaptığı çalışma, affetmenin önemini ortaya koymuştur. Aile içi çatışmaların ve aile ilişkilerinin, bireylerin sağlığına etkisinden söz edilmiş ve aile içindeki bireylerin, birbirlerini affetme süreçleri değerlendirilmiştir (s.332, 333), eşler arasında, anne-baba ve çocuk arasında ya da aynı yaştaki kardeşler arasında affetme sürecinde farklılıklar tespit edilmiştir (s.

342). Topbaşoğlu (2016) yüksek lisans tezinde sürekli öfke ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Kendini affetme, başkalarını affetme, durumu affetme ve toplam affetmenin rolü üzerinde durulmuştur. Araştırma sonucunda, toplam affetme ve başkalarını affetmenin, sürekli öfke ve yaşam doyumu arasındaki ilişkide düzenleyici rolü olduğu ortaya konmuştur (s. 67, 68, 69). Fincan (2019) yüksek lisans tezinde affedicilik, umut ve iyimserlik gibi kavramlarla ilgili çalışmıştır. Yapılan araştırmanın sonucuna göre algılanan ebeveyn affediciliği; bir bireyin anne babası tarafından affedildiğini hissetmesi ile umut ve iyimserlik arasında bir bağlantı vardır. Anne babası tarafından affedildiğini hisseden kişiler daha umutlu ve iyimser olabilmektedir. Bu çalışma yine ortaya koymuştur ki, bir birey, anne babasının davranışlarını gözlemleyerek kendi kişilik yapısını oluşturur ve ebeveyn tutumları, çocuğun özerkliği kadar başkalarıyla iletişim ve etkileşimini de etkileyebilmektedir (s. 45). Adam Karduz (2019) ise doktora tezinde affetme üzerine çalışmıştır. Araştırmasında, belirli sayıda öğrenciye affetme eğilimi kazandırmaya yönelik psiko eğitim programı uygulanmış, uygulama sonucunda affetme eğilimi artan kişilerde belirli kişilik özelliklerinde gelişme ve değişmeler gözlenmiştir. Bu kişilerin “deneyime açıklık” özelliklerinde artış gözlenmiştir. Ayrıca “sorumluluk”, “dışadönüklük”, “uyumluluk” gibi özelliklerle affetme arasında bir ilişki olduğu görülmüştür. “Nevrotiklik” ile de affetme arasında bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır (s. 175).

Literatürde yaygın affetme eğilimlerini konu alan çalışmalar vardır. Enright ve Zell (1989), kişilerin, insanları ve kendilerini daha kolay affettiğini; fakat doğal afet, hastalık gibi durumları affetmekte zorlandığını vurgulamışlardır (Thompson, Snyder, Hoffman, Michael, Rasmussen, Billings’den akt. Topbaşoğlu, 2016, s. 70). Zell (1989) bireylerin sadece diğer bireyleri affettiğini, doğal afet ya da hastalık gibi durumları affetmediğini vurgulamışlardır (Thompson, Snyder, Hoffman, Michael, Rasmussen, Billings’den akt. Topbaşoğlu, 2016, s. 17). Khirizad (2016) araştırması için yaptığı görüşmelerde kişilerin affetmeyi bütün olarak kavrayamadığını, süreç yerine insanları affetmeye eğilimli olduğunu vurgulamıştır (s. 119). Sezgin, Yağcı ve Arıcı Doğan’ın (2021) üniversite öğrencilerinin affetme eğilimleri üzerine yaptığı araştırmada, öğrencilerin kendini affetme puanı, başkalarını affetme puanlarından

daha düşük çıkmış, genel olarak erkeklerin kadınlara göre kendini affetmeleri daha yüksek, kadınların ise başkalarını affetme puanları, erkeklerden daha yüksek çıkmıştır (s. 1314).

Literatürde affetme ve ebeveyn tutumları bağlantısını araştıran çalışmalar bulunmaktadır. Gökkaya (2020) yüksek lisans tezinde affetme ve ebeveyn tutumları ilişkisiyle beraber farklı değişkenlerin de affetme ve ebeveyn tutumları üzerine etkisi konusunda çalışmıştır. Affetme ve ebeveyn tutumlarının, çocuk sayısı, yaşanan yer, eğitim durumu gibi birçok değişkenle ilişkisi araştırılmıştır. Çalışma sonucunda affetme ile ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır (s. 84).

Literatürde bireylerin ebeveynleriyle olan ilişkileri ve kendi affetme becerileriyle ilgili çalışmalar vardır. Kişilerin affetme becerileri ve kendi ebeveyn tutumları arasındaki ilişkilerle ilgili de çalışmalar bulunmaktadır; fakat bu çalışmalar sadece kadınlar ile ilgili değildir. Bizim çalışmamız sadece kadınlara odaklı olup, kendi ebeveyn tutumlarının yordayıcısı olarak kendi ebeveynleriyle ilişkilerini ve affetme becerilerini araştırmıştır. Üç değişkenin birbiriyle ilişkisini araştıran ve sadece kadınları konu alan bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışma kız çocuklarıyla yapılacak girişimsel çalışmalara da ışık tutacaktır.

1.2. Araştırmanın Sorunu

1. Çalışan annelerin sosyodemografik özellikleri nasıldır?
2. Çalışan annelerin Algılanan Ebeveyn Tutum Ölçeği toplam puanı ve alt ölçekleri toplam puanı nasıldır?
3. Çalışan annelerin Heartland Affetme Ölçeği toplam puanı ve alt ölçekleri puanı nasıldır?
4. Çalışan annelerin Ebeveyn Tutum Ölçeği toplam puanı ve alt ölçekleri puanı nasıldır?

1.3. Araştırmanın Hipotezleri

H1: Çalışan annelerin Algılanan Ebeveyn Tutum Ölçeği puan ortalaması ve alt ölçekleri, Ebeveyn Tutum Ölçeği puan ortalaması ve alt ölçeklerini etkilemektedir.

H2: Çalışan annelerin Heartland Affetme Ölçeği puan ortalaması ve alt ölçekleri, Ebeveyn Tutum Ölçeği puan ortalaması ve alt ölçeklerini etkilemektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu alışma sadece Ege niversitesi'nde çalışan ve anne olan kadınlarla sınırlıdır.
2. Araştırmada Ege niversite'sinde çalışan kadınların, algılanan ebeveyn tutumları Algılanan Ebeveyn Tutum leği'nin ltđđ niteliklerle sınırlıdır.
3. Araştırmada Ege niversite'sinde çalışan kadınların, affetme becerileri Türkçe'ye uyarlaması yapılan Heartland Affetme leği'nin ltđđ niteliklerle sınırlıdır.
4. Araştırmada Ege niversite'sinde çalışan kadınların, çocukları ile ilişkisi, Ebeveyn Tutum leği'nin (ET) ltđđ niteliklerle sınırlıdır.

1.5. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı çalışan annelerin çocuklarıyla olan ilişkilerini yordayan bazı etmenleri; ebeveynleriyle olan ilişkileri ve affetme becerilerini incelemektir.

İKİNCİ BÖLÜM GENEL BİLGİLER

2.1. Ebeveyn Tutumları

Tutum; Burak (2000) tarafından “*bireylerin canlı ve cansız herhangi bir varlığa karşı olumlu ve ya olumsuz düşünce, his ve davranımları içeren yargısal bir eğilim*” olarak tanımlanmıştır (akt. Altıntaş, 2019, s.12). Yapılan bu tanıma göre anne babaların çocuklarına karşı söyledikleri, çocuklarına karşı hissettikleri, kullandıkları jest ve mimikleri, onlara karşı davranışları ve yaklaşımlarının tümü ebeveyn tutumu olarak değerlendirilebilir (Grusec ve Davidov’dan akt. Altıntaş, s.12).

Grusec ve Davidov (2007), anne babaların, nasıl çocuk yetiştirdiklerinin, uyguladıkları ebeveynlik stillerinin, çocukların duygu dünyası üzerindeki en önemli etken olduğunu belirtmişlerdir (akt. Çalışkan Sarı ve Şahin-Acar, 2018, s.29). Şanlı ve Öztürk (2012) ebeveyn tutumlarının, sağlıklı çocuklar yetişmesinde ve çocukların olumlu kişilik özellikleri kazanabilmeleri açısından önemini vurgulamış, olumlu ebeveyn tutumları ile yetişen çocukların, gelecekte topluma yararlı bireyler olduklarının altını çizmiştir (akt. Özcan Sağlamer ve Köse, 2020, s. 71).

Ebeveyn tutumları ile ilgili farklı çalışmalar ve kategoriler vardır (Çalışkan Sarı ve Şahin-Acar, 2018, s.29). Ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarını kategorize eden ilk çalışma Symonds (1939)’a aittir. Bu çalışmada “*kabul etme/ reddetme ve baskınlık/ itaat*” olarak iki boyut saptanmıştır (akt. Şanlı ve Öztürk, 2015, s. 241). Ebeveyn tutumlarını sınıflandırma çalışmalarının en yaygın olanı Baumrind’in sınıflamasıdır. Baumrind (1971), çocuk yetiştirme tutumları ile ilgili olarak “*demokratik, otoriter ve izin verici ebeveyn tutumları*” olarak üç sınıflama yapmıştır (akt. Çalışkan Sarı ve Şahin-Acar, 2018, s.29). Sümer, Gündoğdu Aktürk ve Helvacı (2010), demokratik tutum sergileyen ebeveynlerin, çocuklarıyla sağlıklı bir iletişim kurarak ve duygusal destek sağlayarak, çocuğun özerklik kazanıp belirli standartlara ulaşmasını hedeflediklerini, otoriter ebeveynlik tutumunda ise katı bir disiplin anlayışı ile mutlak bir itaat istenildiğini, çocukların duygusal destek ve ilgi açısından yetersiz bırakıldığını belirtmişlerdir. İzin verici ebeveynlik tutumunda ise, anne babalar sıcak bir iletişim

kursa bile sınır çizme ve kontrol anlamında eksik kalırlar (akt. Sak, Şahin Sak, Atli, Şahin, 2015, s. 973, 974).

Maccoby ve Martin (1992), izin verici ebeveyn tutumunu iki ayrı kategoride değerlendirerek, “*izin verici ve ihmalkar*” olarak sınıflama yapmışlardır (akt. Çalışkan Sarı ve Şahin-Acar, 2018, s.29).

Farklı bir kategoride Arrindel, Sanavio, Aguilar (1999) tarafından yapılmış olup, anne babaların tutumlarını çocukların algılayışı üzerinden yapan çalışmada, üç farklı alt boyut; “*reddedici tutum, duygusal sıcaklık tutumu ve aşırı koruyucu tutum*” tespit edilmiştir (akt. Çalışkan Sarı ve Şahin-Acar, 2018, s.29). Arriendel ve diğ.’e (1999) göre reddedici tutum, çocuğa karşı yargılayıcı bir şekilde yaklaşmayı ifade ederken, çocuğun yapabildiği ya da yapamadığı şeylere karşı eleştirel bir tutumu içermektedir. Duygusal sıcaklık boyutu ise, anne babaların, çocuklara karşı daha sıcak, destekleyen, değer veren, daha kabullenici tutumlarını ifade eder. Aşırı koruyucu ebeveynler ise çocukların güvenliği ile ilgili kaygıları fazla olan ebeveynlerdir. Bu sebeple de fazlaca sınır çizen anne babalardır (akt, Altıntaş, 2019, s.12, 13).

Anne babaların çocuklarına karşı nasıl bir tutum benimsediği önemlidir; fakat aynı zamanda çocukların, ebeveynlerinden nasıl bir tutum algıladıkları da çok önemli bir noktadır. Lewis (2000), ebeveynlerin gerçek tutumu ile, çocukların bu tutumları algılama biçimi arasında bağlantı olduğu üzerinde durmuştur. Rohner, Khaleque ve Cournoyer (2005) “*ebeveyn kabul-ret kuramı*”ndan bahsetmiş ve bu kuramın doğrultusunda çocukların, ebeveynlerinden kabul ya da ret hissetmelerinin, çocukların gelişimde çok önemli bir yere sahip olduğunu vurgulamışlardır. Eryavuz’a (2006) göre, bir anne ya da babanın reddedici ya da kabul edici bir tutum içinde olması durumu, çocuğun algısı ile ilgilidir (akt. Çalışkan Sarı ve Şahin-Acar, 2018, s.30). Rohner (1986) ise anne babanın çocuğu red ya da kabul etme durumunun, anne baba ve çocuk arasındaki sıcaklık boyutuyla bağlantılı olduğunu vurgulamıştır. Kabul ve red iki uç noktada bulunmaktadır ve tüm bireyler, çocukluklarında bu iki boyut arasında bir noktadadırlar. Ebeveyn ve çocuk arasındaki sosyal etkileşim, sıcaklık boyutuyla ilgilidir (akt. Fincan, 2019, s.22).

İnsanların çocuklukta algıladıkları ebeveyn tutumunun, yetişkinlikte kendi çocuklarını yetiştirme tarzlarına etkisi araştırmalara konu olmuştur. Yalçın ve Türnüklü

(2011) yaptıkları çalışmada, bireylerin, kendi ebeveyn tutumları ile çocuk yetiştirme tarzları arasında bağlantıyı incelemiştir. Araştırma göstermiştir ki çocukluk dönemlerinde ihtiyaç duyduklarında ailelerin yanında olduğunu çok fazla hissedemeyen ve değişken bir disiplin ile büyütülmüş bireyler, daha kontrolcü anne baba olma eğilimindedirler. Çocukluk döneminde başarı baskısıyla büyütülen ve aşırı koruyucu anne babalara sahip olan bireyler, kendi çocuklarına daha az demokratik tavır sergilemektedirler (s. 727).

2.2. Affetme Kavramı

Literatürde affetme ile ilgili farklı tanımlara yer verilmiş, affetmenin birbirinden farklı özellikleri üzerinde durulmuştur:

McCullough, Root, Tabak ve Witvliet (2009) affetmeyi “...bir incinme/zarar görme sonucunda kişinin içsel güdülerindeki olumlu sosyal değişimler” olarak tanımlamışlardır (akt. Adam Karduz, 2019, s.1).

Başka bir tanımlama McCullough ve Worthington (1999) tarafından yapılmıştır: “Affetme, insanları öfkelerinden ve genellikle bilinçsiz öfkenin sonucunda oluşabilecek olumsuz davranışların getireceği suçluluk duygusundan kurtaran bir müdahaledir” (akt. Güven ve Erdem, 2020, s.589).

Gordon ve Baucom (2003) affetmeyi şu şekilde tanımlamıştır: “hatalı kişi ve olaya karşı daha dengeli ve merhametli bir bakış açısı kazanmak, suçluya karşı gösterilen olumsuz tepkiyi ve kaçınma davranışını azaltmak ve hatalı kişiden intikam alma veya onu cezalandırma isteğinden vazgeçmektir” (akt. Adam Karduz, 2019, s.1).

Taysi (2007) ise affetmenin sonunda gerçekleşecek olan farklı duygulardan bahsetmiştir:

“Affetme, kişinin incinme yaşantısı sonrası oluşan öfke ve öç alma duygularıyla savaşım, hayata daha olumlu duygulanım ile devam edebilme yöntemidir. Affetme, yalnızca öç alma ve öfkeden vazgeçmek değil; bunların yerine suçlu kişiye iyi niyet ve sevgi duymayı da içerir” (akt. Fincan, 2019, s.1).

Enright ve Fitzgibbons, (2000) affetmeyi; “haksızlığa uğradığını düşünen bireyin, iradi olarak yani isteyerek öfke ve intikam alma gibi olumsuz duygusundan vazgeçerek, hata yapan kişiye karşı merhamet, hoşgörü ve manevi sevgiyi içeren

yardımsızlık gibi olumlu tepki vermeye gayret etme” olarak tanımlamaktadır (akt. Adam Karduz, 2019, s.10).

North (1987) ise affetmeyi, *“bireyin kendisine kasten kötü davranışta bulunmuş kişiye karşı kızgınlık duygusundan vazgeçmesi ve o kişiye şefkat, koşulsuz değer ve sevgi gibi fayda içeren davranışlarda bulunması”* olarak tanımlamıştır (akt. Topbaşoğlu, 2016, s.4).

2.2.1. Affetme Alt Boyutları

Thompson, Snyder, Hoffman, Michael, Rasmussen ve Billings (2005) affetmenin farklı boyutları üzerinde durmuştur: *“kendini (forgiveness of self), başkalarını (forgiveness of others) ve durumu affetme (forgiveness of situations)”* (Hall ve Fincham’dan akt. Topbaşoğlu, 2016, s.4).

Kendini affetmeyi, Hall ve Fincham (2005) *“kişinin; kendine karşı küskünlük, öfke ve kızgınlığını azaltarak, kendine karşı olumlu duyguları arttırması”* olarak tanımlamaktadırlar. Başkalarını affetme ise; Enright (1996) tarafından şu şekilde tanımlanmıştır: *“merhamet, cömertlik, sevgi gibi hislerin teşvik edilmesiyle, bireyin kendisine hata yapan kişiye yönelik kızma, yargılama ve öfke gibi hislerden isteyerek vazgeçmesidir”*. Durumu affetme ise genel olarak kişinin beklenmedik olaylar karşısında olumsuz tavır takınması ile ilgili durumlar için kullanılan bir ifadedir. Kişilerin yaşadığı buna benzer durumlar karşısında verdiği olumsuz tepkileri daha olumlu yada nötr hale getirmesi durumudur (Thompson ve diğ.’den akt. Topbaşoğlu, 2016, s.4).

2.2.2. Affetme Modelleri

Günümüzde affetme kavramı ile ilgili oluşturulmuş farklı kuramsal modellerden söz edilebilir. Bu modellerin ortak bazı özellikleri olduğunu söylemek mümkündür. Bu ortak noktalar, Walker ve Gorsuch (2004) tarafından *“... kızgınlık, acı, saldırganlık ve nefret, empatik anlayış, başkalarını affetmeye karar verme, olumsuz hislerden vazgeçme, kendini affetmeye karar verme ve suçu işleyenle uzlaşmak”* olarak ifade edilmiştir (akt. Bugay ve Demir, 2012, s.96). Bugay ve Demir (2012) ise bütün modellerin en büyük ortak özelliğinin, affetmenin, affeden kişinin ruhsal açıdan daha

iyi olmasına fayda sağlaması olarak değerlendirmişlerdir. Bu modellerin en büyük ortak noktası, affetmenin aslında mağdurun kendi psikolojik iyi oluşu için yararlı olduğu üzerinde yoğunlaşmalardır (akt. Güven ve Erdem, 2020, s.584).

Bu modellerden biri Enright'ın oluşturduğu “*Enright Affetme Süreç Modeli*”dir. Enright'ın (1996) oluşturduğu modelde, kendini veya başkasını affedecek kişinin geçtiği evreler baz alınır. Bu süreci yaşayan kişinin “*keşfetme, karar verme, çalışma ve derinleştirme*” evrelerinden geçtiği öne sürülür. Satıcı (2016), bu evrelerin ilki olan Keşfetme Evresi için “farkındalık evresi” demiştir. Asıcı (2019), Enright ve The Human Development Study Group, (1996), savunma mekanizmalarının devrede olabileceği bu evrede, bu olayın kişide ne ifade ettiği anlaşılmaya çalışarak bir durum incelemesi yapıldığını vurgulamışlardır. Bu bir bilinçlenme sürecidir. Bir sonraki evre olan Karar Verme Evresi'nde ise kişi, affetmeyi sorgulayarak, affetmenin faydaları üzerine düşünür. Gündüz'e (2014) göre bu evrede kişi savunma mekanizmalarını bırakmayı tercih edebilir. Enright ve diğ.'ne (1996) göre kişi, bu evrede bir içgörü edinmeye çalışır ve intikam duygusunda bir miktar azalma olabilir. Satıcı (2016), Şamatacı (2013) ve Enright ve diğ. (1996), Çalışma Evresi'nde ise bireyin, herkesin insan olduğunu ve hata yapabileceğini idrak ettiğini, bireyin bakış açısını değiştirerek daha empatik bir yaklaşım benimsediğini belirtmişlerdir. Asıcı (2019), son evre olan Derinleştirme Evresi'nde, kişinin kızgınlık, öfke gibi olumsuz duygulardan isteyerek uzaklaştığını belirtmiştir. Satıcı'ya (2016) göre bu evrede kişi affetmeyi seçip, ruhsal olarak daha iyiye gider ve içsel olarak da bir ilerleme yaşar (akt. Güven, Erdem, 2020, s.585, 586).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Tipi

Çalışan annelerin çocukları ile olan ilişkilerini yordayan bazı etmenleri; ebeveynleriyle olan ilişkileri ve affetme becerilerini araştırmak amacıyla yapılan kesitsel ve ilişki arayıcı nicel bir çalışmadır.

3.2. Araştırmanın Yeri ve Zamanı

Bu araştırma, 03. 04.2022 ile 15.01.2023 tarihleri arasında Ege Üniversitesi'nde Bornova kampüsünde bulunan farklı bölüm, fakülte, yüksekokul, araştırma enstitüsü ya da birimlerde, Rektörlük'te ve Ege Üniversitesi Hastanesi'nde, farklı görevlerde (idari kadro/akademik kadro/diğer) çalışan ve anne olan kadınlarla yapılmıştır.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Araştırmanın evreni, çalışan ve anne olan kadın popülasyonu iyi temsil ettiği düşünülen ve farklı yaş, eğitim, sosyokültürel yapı, sosyoekonomik düzeyde olan Ege Üniversitesi'nde farklı görevlerde çalışan kadınlardır. Araştırmanın örneklemini, 03.04.2022 ile 15.01.2023 tarihleri arasında Ege Üniversitesi'nde Bornova kampüsünde bulunan farklı bölüm, fakülte, yüksekokul, araştırma enstitüsü ya da birimlerde, Rektörlük'te ve Ege Üniversitesi Hastanesi'nde (Yüksekokul/Eğitim Bilimleri, Sağlık, Sosyal Bilimler, Rektörlük Birimleri, Fen Bilimleri), farklı görevlerde (idari kadro/akademik kadro/diğer) çalışan ve anne olan, ilköğretim, lise, üniversite, yüksek lisans ya da doktora mezunu, idari kadro, akademik kadro ya da diğer görevlendirmelerde çalışıyor olan, en az bir çocuğu olan ve araştırmaya gönüllü katılan 385 kadın oluşturmuştur. Araştırmanın örnekleme, G power 3.1.9.4 programında "Anova: Fixed effects , omnibus, one – way" testi ile belirlenmiştir. Evreni bilinmeyen örneklem formülü ile yapılan hesaplama göre, %95 güven aralığı ve %5 yanılma olasılığında, olayın görülüş sıklığının %50 alındığı hesaplamada, ulaşılması gereken en az sayıdaki örneklem 385 olarak belirlenmiş, 385 kişi ile veriler toplanmıştır.

3.4. Araştırmanın Bağımlı ve Bağımsız Değişkeni

Araştırmanın Bağımlı Değişkeni: Çalışan annelerin Ebeveyn Tutum Ölçeği ve alt ölçekleri toplam puan ortalamaları bu araştırmanın bağımlı değişkenidir.

Araştırmanın Bağımsız Değişkeni: Çalışan annelerin, Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği ve alt ölçekleri toplam puan ortalamaları ve çalışan annelerin Heartland Affetme Ölçeği ve alt ölçekleri toplam puan ortalamaları bu araştırmanın bağımsız değişkenidir.

3.5. Veri Toplama Araçları

3.5.1. Tanıtıcı bilgi formu: Literatürden faydalanarak, araştırmacı tarafından geliştirilmiş olan tanıtıcı bilgi formu, araştırma yapılacak kadın grubunun sosyodemografik özelliklerini (yaş, eğitim durumu, çalıştığı bölüm ve görevini) öğrenmeyi hedefleyen 4 sorudan oluşmuş bir formdur.

3.5.2. Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları-Çocuk Formu: Çocukluk dönemi ebeveyn tutumlarının birey üzerindeki etkisine yönelik ilgi nedeniyle yapılan araştırmalarda sıklıkla kullanılan ölçüm araçlarından biri Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği- Çocuk Formu'dur (KAET-Ç/Egna Minnen Barndoms Uppfostran /EMBU). KAET-Ç, yetişkinlere, çocukluk döneminde ebeveynlerinin kendilerine yönelik tutumlarını duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk ve reddedicilik olmak üzere 3 ayrı boyutta değerlendiren bir öz bildirim aracıdır. Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği-Çocuk Formu (AET-Ç), Perris, Jacobsson, Lindstro ve ark. (1980) tarafından katılımcılara anne ve babaları için ayrı ayrı cevaplamaları istenen 4'lü Likert tipi 81 madde ve 14 alt boyuttan oluşan bir öz bildirim ölçeği olarak tasarlanmıştır. Bir süre sonra 64 maddeye indirgenmiştir (Arrindell, Emmelkamp, Brilman ve ark. 1983), en son hali 23 maddeye indirilmiştir. 23 maddelik bu kısa formunda katılımcılardan duygusal sıcaklık (6 madde), aşırı koruyuculuk (10 madde) ve reddedicilik (7 madde) boyutları olmak üzere 3 alt boyutla çocukluk dönemi ebeveyn tutumları ile ilgili ifadeleri 4'lü bir derecelendirme kullanarak hem anneleri hem de babaları için cevaplamaları istenmektedir (Hayır, hiçbir zaman/ Evet arada sırada/ Evet sık sık/ Evet çoğu zaman). Anne ve baba için duygusal sıcaklık boyutunda 7 madde (2, 6, 9, 12, 14, 19 ve 23), aşırı koruyuculukta 9 (3, 5, 8, 10, 11, 17, 18, 20, 22), reddedicilikte 7 madde (1, 4, 7, 13, 15, 16 ve 21) yer almaktadır. 17. madde tersten kodlanır (1=4, 2=3, 3=2,

4=1) (Dirik,Yorulmaz, Karancı, 2015, s.123,124). Ölçeğin geçerlik ve güvenilirliği ölçülmüş olup, iç tutarlılık için Cronbach alfa değerlerine bakılarak iç tutarlılık değerleri baba duygusal sıcaklık için 0,79, aşırı koruyuculuk 0,73 ve reddedicilik 0,71 olup, algılanan anne tutumları için duygusal sıcaklık 0,75, aşırı koruyuculuk için 0,72 ve reddedicilik için 0,64 olarak bulunmuştur (Dirik,Yorulmaz, Karancı, 2015, s.126). Bizim çalışmamızın cronbach alfa değerleri ise baba duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk ve reddedicilik için sırayla; ,788; ,809; ,818 ve anne için duygusal sıcaklık, aşırı koruyuculuk ve reddedicilik için sırayla; ,775; ,815; ,792'dir.

3.5.3. Heartland Affetme Ölçeği: Heartland affetme ölçeği, bireyin genel affetme eğilimini, yatkınlığını ölçmek için kullanılır. Thompson, Snyder, Hoffman, Michael, Rasmussen ve Billings (2005) tarafından geliştirilmiş olup Türkçe'ye uyarlama çalışmaları Bugay ve Demir (2010) tarafından yapılmıştır. Ölçek 7'li likert tipi olup toplamda 18 madde ve 3 alt boyuttan oluşmaktadır: Kendini affetme, başkalarını affetme ve durumu affetme. Bu ölçek de, katılımcıların, o durum ya da kişiye karşı nasıl tepki vereceğini 7 puanlı bir ölçüyle puanlaması istenir (1- Beni hiç yansıtmıyor, 7- Beni tamamen yansıtıyor). Her alt ölçekte yüksek puanlar her alanda yüksek affetmeyi gösterir. Toplam puan, 2, 4, 6, 7, 9, 11, 13, 15, ve 17. sorular ters kodlandıktan sonraki madde puan toplamıdır. 1-6 arasındaki sorular kendini affetme, 7-12 arası sorular başkalarını affetme ve 13-18 arası durumu affetme olarak puanlanır (Bugay, Demir, Delevi, 2012, s.578). Thomson ve diğ.'nin (2005) vurguladığı üzere, iç tutarlılık alfa, kendini affetme için 75, başkalarını affetme için 78, durumu affetme için 77 ve totalde HFS (HAÖ) için 86'dır. Ölçeğin Türkçe uyarlamasının pilot uygulaması 20 üniversite öğrencisi üzerinde yapılmış, ölçeğin güvenilirliği ve geçerliliği test edilmiş ve olumlu sonuçlar elde edilmiştir. İç tutarlılık katsayısı (Cronbach alpha), genel HFS için 81, kendini affetme alt boyutu için 64, diğerlerini affetme 79, durumu affetme 76 çıkmış, yeterli iç tutarlık göstermiştir (Bugay, Demir, 2010). Bizim çalışmamızın Cronbach alfa değerleri kendini affetme ,679 , başkalarını affetme ,803, durumu affetme, 754'dür.

3.5.4. Ebeveyn Tutum Ölçeği: Evren Karabulut Demir ve Gül Şendil tarafından geliştirilen, geçerliği ve güvenilirliği yapılan ölçek, anne ve babaların, 2-6 yaş arasındaki çocuklarını yetiştirirken gösterdikleri ebeveynlik tutumlarının belirlenmesi için geliştirilmiştir. Bu amaçla, “demokratik”, “otoriter”, “aşırı koruyucu” ve “izin verici” olmak üzere dört boyuttan oluşan 62 maddelik bir ölçek oluşturulmuştur, daha sonra 46 maddeye indirilmiştir. Bu ölçekteki maddeler, davranış biçimleri şeklindedir ve davranışların sıklığına göre değişen 5 seçenek vardır: Bu seçenekler” Her zaman böyledir”; “ÇAoğunlukla böyledir”; “Bazen böyledir”; “Nadiren böyledir” ve “Hiçbir zaman böyle değildir” şeklindedir. “Her zaman böyledir” , 5 puan alırken, “Hiçbir zaman böyle değildir” 1 puan alır. Her boyuttan alınan puanlar ayrı ayrı hesaplanır ve her boyut için bir puan elde edilir. Yüksek puan almak o boyuttaki davranışı benimsemiş olmak anlamına gelir (Demir, Şendil, s.18). Yapılan güvenilirlik analizleri sonucunda Cronbach alfa değerleri “demokratik” boyut için .83, “otoriter” boyut için .76, “aşırı koruyucu” boyut için .75 ve “izin verici” boyut için ise .74 olarak bulunmuştur. Geçerlik ve güvenilirlik analizleri sonuçları, bu çalışma ile oluşturulan Ebeveyn Tutum Ölçeğinin (ETO), yeterli düzeyde psikometri özelliklere sahip olduğunu göstermiştir (Karabulut Demir, Şendil, 2008, s.16). Bizim çalışmamızın Cronbach alfa değerleri demokratik tutum ,820; otoriter tutum ,853; aşırıkoruyucu tutum ,812; izin verici tutum ,784’tür.

3.6. Veri Toplama Yöntemi ve Uygulama

Veriler, yüzyüze veya Google Forms üzerinden öz-bildirim yoluyla toplanmıştır.

3.7. Verilerin Analizi ve Değerlendirmesi

Çalışmamızda kullanılan verileri analiz SPSS 22.0 IBM yazılım programı kullanılarak yapılmıştır. Ölçek ve alt ölçekleri analize hazırlanmış, bağımsız değişkenlerin tanımlayıcı analizleri yapılmış, her üç ölçeğin toplam puanı ve alt ölçek puanları hesaplanmış, her üç ölçeğin toplam puanlarının diklik ve çarpıklık değerleri incelenmiş ve buna göre parametrik testler kullanılmıştır. Descriptives, Correlation, Regresyon testleri yapılmıştır. Her üç ölçek toplam puanı ve alt ölçekler arasındaki ilişki Pearson

Korelasyon Analizi ile incelenmiştir. Ölçeklerin güvenilirliğini test etmek için Cronbach alfa değerleri hesaplanmıştır.

3.8. Etik Açıklamalar

Ege Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği (BAYEK)'ten, çalışan kadınların çalıştıkları birim ve dekanlıklardan, araştırmaya katılmaya gönüllü olduklarına dair bireylerden yazılı onay alınmıştır. Araştırmanın yürütülmesi için gerekli izinler alınmış ve ölçeklerin kullanımı için ölçek sahiplerinden gerekli izinler alınmıştır. Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği izni Ek F'de, Heartland Affetme Ölçeği izni Ek G'de ve Ebeveyn Tutum Ölçeği için alınan izin Ek H'de gösterilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Çalışan Annelerin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Ege Üniversitesi'nde çalışan ve anne olan kadınların yaşı, eğitim durumu, çalıştığı enstitü/fakülte/bölüm/yüksekokul ve görevi Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1: Çalışan Annelerin Sosyo-Demografik Özelliklere Göre Dağılımı (n=385)

Çalışan Annelerin Sosyo-Demografik Özellikleri	Sayı	Yüzde
Yaş		
27-38 arası	109	28,3
39-50 arası	223	57,9
51-64 arası	53	13,7
Eğitim durumu		
İlköğretim mezunu	17	4,4
Lise mezunu	66	17,1
Üniversite mezunu	169	43,9
Yüksek lisans	52	13,5
Doktora	81	21,0
Mesleği/görevi		
İdari kadro	126	32,7
Akademik kadro	149	38,7
Diğer kadro	110	28,6
Çalıştığı enstitü/fakülte/bölüm/yüksekokul		
1 Yükseköğretim/Eğitim Bilimleri (Spor Bilimleri, Yabancı Diller Yüksekokulu, Emel Akın Yüksekokulu, Eğitim Fakültesi)	106	27,5
2 Sağlık (Tıp Fakültesi, Hastane, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Eczacılık, Hemşirelik Fakültesi, Dış Hekimliği Fakültesi, Sağlık, Kültür ve Spor Daire Başkanlığı)	132	34,3
3 Sosyal Bilimler (Güzel Sanatlar, Konservatuar, Edebiyat Fakültesi, İletişim Fakültesi, Kadın Çalışmaları)	46	11,9
4 Rektörlük Birimleri (Kütüphane, Rektörlük, Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı, Araştırma Enstitüleri ve Uygulama ve Araştırma Merkezleri,	49	12,7

Birgivi İslami İlimler Fakültesi)		
5 Fen Bilimleri (Mühendislik, Ziraat Fakültesi, Fen Fakültesi, Biokimya)	52	13,5

Tablo 1’de çalışan annelerin sosyo-demografik özellikleri verilmiştir. Buna göre araştırmaya katılan kadınların % 28.3 ‘ü 27-38 yaş arasında, % 57,9’u 39-50 yaş arası, %13,7 ‘si 51-64 yaş arasındadır. Katılımcıların yaş ortalaması 43,04’dür. (Ss=7,08179) Kadınların %4.4’ü ilköğretim mezunu, %17,1’i lise mezunu, %43,9’u üniversite mezunu, %13,5’i yüksek lisans, %21,0’ı doktora mezunudur. Katılımcıların % 32,7 ‘si idari kadro, %38,7’si akademik kadro, %28,6’sı diğer kadro olarak görev yapmaktadır. Katılımcıların % 27,5’i Yüksekokul/Eğitim Bilimleri’nde, %34,3’ü Sağlık Alanında, %11,9’u Sosyal Bilimler’de, %12,7’si Rektörlük Birimlerinde, %13,5’i Fen Bilimleri’nde görev yapmaktadır.

4.2. Çalışan Annelerin Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği ve Alt Ölçekleri Toplam Puan Ortalamasına İlişkin Bulgular

Tablo 2: Çalışan Annelerin Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği ve Alt Ölçekleri Toplam Puan Ortalamalarının Dağılımı (n=385)

Algılanan Ebeveyn tutumları ölçeği	Min	Max	Ortalama	SS
Duygusalsıcaklık (Anne)	7	28,00	19,2266	4,56210
Duygusalsıcaklık (Baba)	7	28,00	18,6710	4,59642
Aşırıkoruyuculuk(Arne)	9	36,00	21,1328	5,12462
Aşırıkoruyuculuk (Baba)	9	36,00	20,1227	5,31451
Reddedicilik(Arne)	7	27,00	10,0559	3,28627
Reddedicilik(Baba)	7	27,00	9,7893	3,30142

Tablo 2’de çalışan annelerin Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği ve alt ölçekleri puan ortalaması verilmiştir. Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği’nin alt ölçeği olan “Duygusal Sıcaklık” (Anne) puan ortalaması $19,22 \pm 4,56$, “Duygusal Sıcaklık” (Baba) ortalaması $18,67 \pm 4,59$, “Aşırı Koruyuculuk” (Anne) ortalaması $21,13 \pm 5,12$, “Aşırı

Koruyuculuk” (Baba) ortalaması $20,12 \pm 5,31$, “Reddedicilik” (Anne) ortalaması $10,05 \pm 3,28$, “Reddedicilik” (Baba) ortalaması $9,78 \pm 3,30$ ’dır.

4.3. Çalışan Annelerin Heartland Affetme Ölçeği ve Alt Ölçekleri Toplam Puan Ortalamasına İlişkin Bulgular

Tablo 3: Çalışan Annelerin Heartland Affetme Ölçeği ve Alt Ölçekleri Toplam Puan Ortalamasının Dağılımı (n=385)

Heartland Affetme ölçeği	Min	Max	Ortalama	SS
Kendini affetme	12,00	42,00	29,3844	6,13373
Başkalarını affetme	6,00	42,00	26,9351	7,73543
Durumu affetme	6,00	42,00	28,9377	6,48165
Affetme toplam	30,00	126,00	85,2571	16,67283

Tablo 3’de çalışan annelerin Heartland Affetme Ölçeği ve alt ölçekleri puan ortalaması verilmiştir. Heartland Affetme Ölçeği’nin alt ölçeği olan “Kendini Affetme” puan ortalaması $29,38 \pm 6,13$, “Başkalarını Affetme” ortalaması $26,93 \pm 7,73$, “Durumu Affetme” ortalaması $28,93 \pm 6,48$ olup, “Affetme Toplam” puan ortalaması $85,25 \pm 16,67$ ’dir.

4.4. Çalışan Annelerin Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Alt Ölçekleri Toplam Puan Ortalamasına İlişkin Bulgular

Tablo 4: Çalışan Annelerin Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Alt Ölçekleri Toplam Puan Ortalaması Dağılımı (n=385)

Ebeveyn Tutum Ölçeği	Min	Max	Ortalama	SS
Demokratik tutum	38,00	85,00	75,2883	7,63473
Otoriter tutum	11,00	51,00	20,1351	5,99066
Aşırı koruyucu tutum	13,00	45,00	31,3169	6,14354
İzin verici tutum	9,00	40,00	21,7636	5,21504

Tablo 4’de çalışan annelerin Ebeveyn Tutum Ölçeği ve alt ölçekleri puan ortalaması verilmiştir. Ebeveyn Tutum Ölçeği’nin alt ölçeği olan “Demokratik Tutum” ortalama

puanı $75,28 \pm 7,63$, “Otoriter Tutum” ortalama $20,13 \pm 5,99$, “Aşırı Koruyucu Tutum” ortalama $31,31 \pm 6,14$ ve “İzin Verici Tutum” puan ortalaması $21,76 \pm 5,21$ ’dir.

4.5. Çalışan Annelerin Algılanan Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Alt Ölçekleri Toplam Puan Ortalamasının Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Alt Ölçekleri Toplam Puan Ortalaması ile İlişkisine İlişkin Bulgular

Tablo 5: Çalışan Annelerin Algılanan Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Alt Ölçekler ile İlişkisi (n=385)

Algılanan Ebeveyn tutumları ölçeği	Ebeveyn Tutum Ölçeği			İzin verici tutum
	Demokratik tutum	Otoriter tutum	Aşırı koruyucu tutum	
Duygusal sıcaklık (Anne)	$r=,141^{**}$ $p=,005$	$r=,125^{*}$ $p=,014$	$r=,008$ $p=,882$	$r=,019$ $p=,706$
Duygusal sıcaklık (Baba)	$r=,114^{*}$ $p=,026$	$r=,137^{**}$ $p=,007$	$r=,032$ $p=,532$	$r=,002$ $p=,966$
Aşırı koyuculuk (Anne)	$r=,056$ $p=,272$	$r=,162^{**}$ $p=,001$	$r=,190^{**}$ $p=,000$	$r=,108^{*}$ $p=,034$
Aşırı koyuculuk (Baba)	$r=,078$ $p=,126$	$r=,153^{**}$ $p=,003$	$r=,192^{**}$ $p=,000$	$r=,164^{**}$ $p=,001$
Reddedicilik (Anne)	$r=,091$ $p=,077$	$r=,177^{**}$ $p=,001$	$r=,142^{**}$ $p=,006$	$r=,027$ $p=,602$
Reddedicilik (Baba)	$r=,104^{*}$ $p=,044$	$r=,171^{**}$ $p=,001$	$r=,162^{**}$ $p=,002$	$r=,021$ $p=,686$

$p < 0,05$, r: pearson korelasyon analizi

Tablo 5’de çalışan annelerin Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği ve alt ölçeklerinin, Ebeveyn Tutum Ölçeği ve alt ölçekleri ile ilişkisi gösterilmektedir. Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği alt ölçekleri “Duygusal Sıcaklık” (Anne) ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Demokratik Tutum” arasında pozitif yönde bir ilişki ($r=,141$, $p < 0,005$), Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği alt ölçekleri “Duygusal Sıcaklık” (Baba) ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Demokratik Tutum” arasında pozitif yönde bir ilişki ($r=,114$ $p < 0,005$), “Duygusal Sıcaklık” (Anne) ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği

“Otoriter Tutum” arasında negatif yönde bir korelasyon olduğu saptanmıştır ($r=-,125$, $p<005$). “Duygusal Sıcaklık” (Baba) ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Otoriter Tutum” arasında negatif yönde bir korelasyon bulunmuştur ($r=-,137$, $p<005$). “Duygusal Sıcaklık” (Anne) ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Aşırı Koruyucu Tutum” arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r=-,008$, $p>005$). “Duygusal Sıcaklık” (Baba) ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Aşırı Koruyucu Tutum” arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r=-,032$, $p>005$). “Duygusal Sıcaklık” (Anne) ile “İzin Verici Tutum” arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r=-,019$, $p>005$). “Duygusal Sıcaklık” (Baba) ile “İzin Verici Tutum” arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r=002$, $p>005$).

Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği alt ölçeği “Aşırı Koruyuculuk” (Anne) ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Demokratik Tutum” arasında bir ilişki bulunmamıştır ($r=-,056$, $p>005$). Aşırı koruyuculuk (Baba) ile “Demokratik Tutum” arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r=-,078$, $p>005$). Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği alt ölçeği “Aşırı Koruyuculuk” (Anne) ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Otoriter Tutum” arasında pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır ($r=,162$, $p<005$). “Aşırı koruyuculuk” (Baba) ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Otoriter Tutum” arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur ($r=,153$, $p<005$). Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği alt boyutu “Aşırı Koruyuculuk” (Anne) ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Aşırı Koruyucu Tutum” arasında pozitif ($r=,190$, $p<005$) “Aşırı Koruyuculuk” (Baba) ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Aşırı Koruyucu Tutum” arasında pozitif ilişki bulunmuştur ($r=,192$, $p<005$). Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği alt ölçeği “Aşırı Koruyucu Tutum” (Anne) ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “İzin Verici Tutum” arasında da negatif yönde korelasyon vardır ($r=-,108$, $p<005$). Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği alt ölçeği “Aşırı Koruyucu Tutum” (Baba) ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “İzin Verici Tutum” arasında da negatif yönde korelasyon vardır ($r=-,164$, $p<005$).

Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği alt ölçeği “Reddedicilik” (Anne) ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Demokratik Tutum” arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken ($r=-,091$, $p>005$); “Reddedicilik” (Baba) ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Demokratik Tutum” arasında negatif bir ilişki bulunmuştur ($r=-,104$, $p<005$).

Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği alt ölçeği “Reddedicilik” (Anne) ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Otoriter Tutum” arasında pozitif yönde korelasyon vardır ($r=,177$, $p<005$). Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği alt ölçeği “Reddedicilik” (Baba) ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Otoriter Tutum” pozitif yönde korelasyon vardır ($r=,171$, $p<005$). Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği alt ölçeği “Reddedicilik” (Anne) ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Aşırı Koruyuculuk Tutum” arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır ($r=,142$, $p<005$). Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği alt ölçeği “Reddedicilik” (Baba) ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Aşırı Koruyuculuk Tutum” arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır ($r=,162$, $p<005$). Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği alt ölçeği “Reddedicilik” (Anne) ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “İzin Verici Tutum” arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r=,027$, $p>005$). Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği alt ölçeği “Reddedicilik” (Baba) ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “İzin Verici Tutum” arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($r=-,021$, $p>005$).

4.6. Çalışan Annelerin Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Alt Ölçekleri Toplam Puan Ortalamasının Heartland Affetme Ölçeği ve Alt Ölçekleri Toplam Puan Ortalaması ile İlişkisine İlişkin Bulgular

Tablo 6: Çalışan Annelerin Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Alt Ölçeklerinin Heartland Affetme Ölçeği ve Alt Ölçekleri ile İlişkisi (n=385)

Heartland Affetme Ölçeği	Ebeveyn Tutum Ölçeği			
	Demokratik tutum	Otoriter tutum	Aşırı korucuyu tutum	İzin verici tutum
Kendini affetme	$r= ,186^{**}$ $p=,000$	$r=-,232^{**}$ $p=,000$	$r= -,273^{**}$ $p= ,000$	$r= ,045$ $p= ,382$
Başkalarını affetme	$r= ,033$ $p= ,516$	$r= -,149^{**}$ $p= 003$	$r=-,179^{**}$ $p=,000$	$r= -,002$ $p= ,963$
Durumu affetme	$r= ,179^{**}$ $p=,000$	$r=-,263^{**}$ $p=,000$	$r=-,273^{**}$ $p=,000$	$r= ,030$ $p= ,552$

$p<0.05$, r: pearson korelasyon analizi

Tablo 6’da çalışan annelerin Ebeveyn Tutum Ölçeği ve alt ölçeklerinin Heartland Affetme Ölçeği ve alt ölçekleri ile ilişkisi gösterilmektedir. Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Demokratik Tutum” ile Heartland Affetme Ölçeği alt ölçeği “Kendini Affetme” arasında pozitif yönde korelasyon vardır ($r=186$, $p<005$). Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Demokratik Tutum” ile Heartland Affetme Ölçeği alt ölçeği “Başkalarını Affetme” arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r=,033$, $p>005$). “Demokratik Tutum” ile “Durumu Affetme” arasında pozitif yönde korelasyon vardır ($r=,179$, $p<005$).

Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Otoriter Tutum” ile Heartland Affetme Ölçeği alt ölçeği “Kendini Affetme” ile arasında negatif yönde korelasyon vardır ($r=-,232$, $p<005$). “Otoriter Tutum” ile “Başkalarını Affetme” arasında negatif yönde korelasyon vardır ($r=-,149$, $p<005$). “Otoriter Tutum” ile “Durumları Affetme” arasında negatif yönde korelasyon bulunmuştur ($r=-,263$, $p<005$).

Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Aşırı Koruyucu Tutum” ile Heartland Affetme Ölçeği alt ölçeği “Kendini Affetme” arasında negatif yönde korelasyon vardır ($r=-,273$, $p<005$). “Aşırı Koruyucu Tutum” ile “Başkalarını Affetme” arasında negatif yönde korelasyon vardır ($r=-,179$, $p<005$). “Aşırı Koruyuculuk” ile “Durumu Affetme” arasında negatif yönde korelasyon vardır ($r=-,273$, $p<005$).

Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “İzin Verici Tutum” ile Heartland Affetme Ölçeği alt ölçekleri “Kendini Affetme” arasında bir ilişki bulunmamıştır ($r=,045$, $p>005$). “İzin Verici Tutum” ile “Başkalarını Affetme” arasında bir ilişki bulunmamıştır ($r=-,002$, $p>005$). “İzin Verici Tutum” ile “Durumu Affetme” arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır ($r=,030$, $p>005$).

4.7. Çalışan Annelerin Ebeveyn Tutumlarını Yordayan Değişkenlere İlişkin Çoklu Regresyon Analizine İlişkin Bulgular

Tablo 7: Çalışan Annelerin Ebeveyn Tutumlarını Yordayan Değişkenlere İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği	Ebeveyn Tutum Ölçeği					
		Demokratik tutum				
	R square	F	Sig	B	t	Sig
	,029	1,813	,096b	72,809	23,485	,000
Duygusalsıcaklık (Anne)					2,062	,040
Duygusalsıcaklık (Baba)					-,995	,320
Aşırı koyuculuk (Anne)					-,009	,993
Aşırı koyuculuk (Baba)					-,432	,666
Reddedicilik (Anne)					,649	,517
Reddedicilik (Baba)					-,796	,427
Heartland Affetme Ölçeği						
	,046	6,084	,000b	68,262	33,221	,000
Kendini affetme				,140	1,692	,092
Başkalarını affetme				-,088	-1,473	,141
Durumu affetme				,182	2,033	,043

	Otoriter tutum					
	R square	F	Sig	B	t	Sig
	,046	2,925	,008b	17,080	7,119	,000
Duygusalsıcaklık (Anne)					,067	,946
Duygusalsıcaklık (Baba)					-,620	,535
Aşırı koyuculuk (Anne)					1,263	,207
Aşırı koyuculuk (Baba)					-,189	,851
Reddedicilik (Anne)					,486	,627
Reddedicilik (Baba)					,469	,639
Heartland Affetme Ölçeği						
	,075	10,344	,000b	28,406	17,898	,000
Kendini affetme				-,104	-1,621	,106

Başkalarını affetme					-,009	-,192	,848
Durumu affetme					-,172	-2,486	,013
		Aşırı Koruyucu tutum					
	R square	F	Sig	B	t	Sig	
	,050	3,242	,004b	24,416	9,906	,000	
Duygusalsıcaklık (Anne)					,608	,544	
Duygusalsıcaklık (Baba)					-,328	,743	
Aşırı koyuculuk (Anne)					1,140	,255	
Aşırı koyuculuk (Baba)					,628	,531	
Reddedicilik (Anne)					,100	,921	
Reddedicilik (Baba)					,640	,523	
Heartland Affetme Ölçeği							
	,092	12,811	,000b	41,040	25,441	,000	
Kendini affetme					-,170	-2,615	,009
Başkalarını affetme					-,041	-,866	,387
Durumu affetme					-,125	-1,780	,076
		İzin verici Tutum					
	R square	F	Sig	B	t	Sig	
	,044	2,815	,011b	23,811	11,301	,000	
Duygusalsıcaklık (Anne)					-,282	,778	
Duygusalsıcaklık (Baba)					,326	,745	
Aşırı koyuculuk (Anne)					,734	,464	
Aşırı koyuculuk (Baba)					-2,795	,005	
Reddedicilik (Anne)					,702	,483	
Reddedicilik (Baba)					,594	,553	
Heartland Affetme Ölçeği							
	,001	,282	,595b	21,040	15,160	,000	
				,008	,531	,595	
Kendini affetme							
Başkalarını affetme							
Durumu affetme							

Tablo 7’de çalışan annelerin ebeveyn tutumlarını yordayan değişkenlere ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları verilmiştir. Çalışan annelerin ebeveyn tutumlarının yordayıcısı olarak algılanan ebeveyn tutumları incelendiğinde Ebeveyn Tutum Ölçeği “Demokratik Tutum” alt ölçeği açısından modelin ,029’unu açıkladığı ve anlamlı olduğu (23,485, $p<0.01$), ancak anneden gelen “Duygusal Sıcaklık” tutumunun açıklayıcı ebeveyn tutumu olduğu ($t=2,062$, $p<0.05$) ortaya çıkmıştır. Diğer Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği alt ölçeklerinin modeli anlamlı bir şekilde açıklamadığı ($p>0,05$) görülmüştür.

Çalışan annelerin ebeveyn tutumlarının yordayıcısı olarak affetme becerileri incelendiğinde Ebeveyn Tutum Ölçeği “Demokratik Tutum” alt ölçeği açısından modelin ,046’sını açıkladığı ve anlamlı olduğu (33,221, $p<0.01$), ancak “durumu affetme” alt ölçeğinin açıklayıcı affetme becerisi ($t=2,033$, $p<0.05$) olduğu görülmüştür. Diğer Heartland Affetme Ölçeği alt ölçeklerinin modeli anlamlı bir şekilde açıklamadığı ($p>0,05$) görülmüştür.

Çalışan annelerin ebeveyn tutumlarının yordayıcısı olarak algılanan ebeveyn tutumları incelendiğinde Ebeveyn Tutum Ölçeği “Otoriter Tutum” alt ölçeği açısından modelin ,046’sını açıkladığı ve anlamlı olduğu (7,119, $p<0.01$), ancak modelde anlamlı çıkmasına rağmen, Algılanan Ebeveyn Tutumları alt ölçeklerinin modeli anlamlı bir şekilde açıklamadığı ($p>0.05$) ortaya çıkmıştır.

Çalışan annelerin ebeveyn tutumlarının yordayıcısı olarak affetme becerileri incelendiğinde Ebeveyn Tutum Ölçeği “Otoriter Tutum” alt ölçeği açısından modelin ,075’ini açıkladığı ve anlamlı olduğu (17,898, $p<0.01$), ancak “Durumu Affetme” alt ölçeğinin açıklayıcı affetme becerisi ($t=-2,486$, $p<0.05$) olduğu görülmüştür. Diğer Heartland Affetme Ölçeği alt ölçeklerinin modeli anlamlı bir şekilde açıklamadığı ($p>0,05$) görülmüştür.

Çalışan annelerin ebeveyn tutumlarının yordayıcısı olarak algılanan ebeveyn tutumları incelendiğinde Ebeveyn Tutum Ölçeği “Aşırı Koruyucu Tutum” alt ölçeği açısından modelin ,050’sini açıkladığı ve anlamlı olduğu (9,906, $p<0.01$), Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği alt ölçeklerinin modeli anlamlı bir şekilde açıklamadığı ($p>0,05$) görülmüştür.

Çalışan annelerin ebeveyn tutumlarının yordayıcısı olarak affetme becerileri incelendiğinde Ebeveyn Tutum Ölçeği “Aşırı Koruyucu Tutum” alt ölçeği açısından modelin ,092’sini açıkladığı ve anlamlı olduğu (25,441, $p<0.01$), ancak “Kendini Affetme” alt ölçeğinin açıklayıcı affetme becerisi ($t=-2,615$, $p<0.05$) olduğu görülmüştür. Diğer Heartland Affetme Ölçeği alt ölçeklerinin modeli anlamlı bir şekilde açıklamadığı ($p>0,05$) görülmüştür.

Çalışan annelerin ebeveyn tutumlarının yordayıcısı olarak algılanan ebeveyn tutumları incelendiğinde Ebeveyn Tutum Ölçeği “İzin Verici Tutum” alt ölçeği açısından modelin ,044’ünü açıkladığı ve anlamlı olduğu (11,301, $p<0.01$), ancak babadan gelen “Aşırı Koruyucu” tutumun açıklayıcı ebeveyn tutumu olduğu ($t=-2,795$, $p<0.05$) ortaya çıkmıştır. Diğer Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği alt ölçeklerinin modeli anlamlı bir şekilde açıklamadığı ($p>0,05$) görülmüştür.

Çalışan annelerin ebeveyn tutumlarının yordayıcısı olarak affetme becerileri incelendiğinde Ebeveyn Tutum Ölçeği “İzin Verici Tutum” alt ölçeği açısından modelin ,001’ini açıkladığı (15,160, $p>0.01$) ve anlamlı olmadığı görülmüştür.

H1 Sonuç: Çalışan annelerin Algılanan Ebeveyn Tutum Ölçeği puan ortalaması ve alt ölçekleri, Ebeveyn Tutum Ölçeği puan ortalaması ve alt ölçeklerini etkilemektedir.

H2 Sonuç: Çalışan annelerin Heartland Affetme Ölçeği puan ortalaması ve alt ölçekleri, Ebeveyn Tutum Ölçeği puan ortalaması ve alt ölçeklerini etkilemektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA

5.1. Çalışan Annelerin Sosyo-Demografik Özelliklerine İlişkin Bulguların İncelenmesi

Çalışan annelerin tanıtıcı özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 1’de verilmiştir. Katılımcı kadınların yaş ortalaması 43,04’dür ($S_s=7,08179$). Katılımcıların çoğunluğunu 39-50 yaş arası, üniversite mezunu akademik kadro oluşturmaktadır. Benzer bir çalışmada Sezgi, Arıcı ve Doğan’ın (2021) üniversite öğrencilerinin empati becerileri, affetme eğilimleri ve aile bütünlük duygusu ile ilişkisini araştırmıştır. Söz konusu çalışmada katılımcıların yüzde 91,8 i kadın olup, yaş aralığı 18 ile 21’dir (s.1310). Katılımcıların yaş ve eğitim durumları, bu çalışma ile farklılık göstermiş olup, bahsedilen çalışmada çoğunluğun kadın öğrenci olması anlamında benzerlik taşıdığı söylenebilir. Başka bir çalışma algılanan ebeveyn tutumları, öz-değer ve depresyon kavramları ilişkisi üzerine yapılmıştır. Çalışmaya katılan öğrenciler 18 ve 22 yaş üzeri olup kadın ve erkek öğrencilerden oluşmuştur (Altıntaş, 2019, s.18). Literatürde tamamen çalışan kadınlardan oluşan, yaş aralığı 27-64 olan benzer bir çalışma bulunmamaktadır.

5.2. Çalışan Annelerin Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği ve Alt Ölçekleri Toplam Puan Ortalamasına İlişkin Bulguların İncelenmesi

Çalışan annelerin Algılanan Ebeveyn Tutum Ölçeği ve alt ölçekleri puan ortalamaları Tablo 2’de verilmiştir. Buna göre en yüksek ortalama aşırı koruyuculuk(anne) ve daha sonra aşırı koruyuculuk (baba)’dır.

Literatürde algılanan ebeveyn tutumlarıyla farklı değişkenleri inceleyen çalışmalar bulunmaktadır. Benzer bir çalışma da Pekşen Akça’ya (2022) ait olup, anne babaların aşırı koruyucu davranmaya eğilimli olduklarını ortaya koymuştur ve bu çalışmayla tutarlılık içindedir. Ebeveynlerin aşırı koruyucu tutumlarını inceleyen bu araştırma, farklı ekonomik düzeyde de olsa ebeveynlerin yarıya yakının ya da yarıdan çoğunun, çocuğunu zor işlerden koruma, çocuk için kendini feda etme ve çocuğun her düşüncesini bilmek isteme gibi farklı aşırı koruyuculuk tutumlarından birine eğilimli olduğunu göstermiştir (s.1).

Benzer bir şekilde, Canatan, Konbak, Aslan, Özdemir, Yılmaz (2020) ebeveyn tutumlarıyla yaş, eğitim seviyesi, ekonomik durum ve diğer farklı değişkenlerle, ebeveyn tutumlarını değerlendirdikleri çalışmalarında, yaşlı anne babaların daha aşırı koruyucu, genç anne babaların daha demokratik, ekonomik düzeyi düşük olanların, eğitim düzeyi düşük olanların daha aşırı koruyucu ve otoriter, eğitim düzeyleri yüksek olanların daha demokratik olduğu ortaya çıkmıştır (s. 163). Genel tabloya bakıldığında, bu çalışmayla farklı sosyo-demografik özellikler gösterse de aşırı koruyuculuk tutumunun yaygın bir ebeveyn tutumu olarak çıkması anlamında benzerlik göstermektedir.

Lise öğrencilerinin anne ve babalarından algıladıkları tutum ile ahlaki olgunluk seviyelerini ölçen bir çalışmada, öğrencilerin genellikle anne ve babalarını demokratik olarak algıladıkları ortaya çıkmıştır. İkinci sırada ise aşırı koruyuculuk vardır (Şengün, 2013, s. 208). Benzer bir çalışma yine anne-baba tutumu ile okul öncesi çocukların sosyal gelişimi arasındaki bağlantıyı incelemiştir ve en yaygın ebeveyn tutumunun demokratik tutum olduğu ortaya çıkmıştır (Ceylan, 2017, s. 78). Araştırmaların sonuçları, bu çalışmayla farklılık göstermiştir. İlk araştırma lise öğrencileriyle, ikincisi ise okul öncesi çocukların algılarıyla ilgili olduğu için çalışmada sözü geçen anne babalar çok daha genç nesildir. Bizim çalışmamız ile literatürdeki araştırmaların arasındaki farklı sonuçların, aradaki zaman farkından kaynaklandığı söylenebilir. Bu araştırmaya katılan kadınların yaş ortalaması 27-64 arasında olduğu düşünüldüğünde kendi anne babaları çok daha yaşça büyük olduğu için, söz konusu çalışmalar ile arada nesil farkı bulunmaktadır ve bu yüzden de bu çalışmada geleneksel yapının etkisi çok daha görünür durumdadır. Bu araştırmaya sadece kadınların katıldığı göz önünde bulundurulduğunda ailelerin kız çocuklarına, özellikle de geçmişte çok daha koruyucu davrandığını söylemek mümkündür. Günümüze geldikçe anne babaların daha bilinçlendiği ve daha demokratik tavırlar takındığını düşünülebilir.

Başka bir çalışma ise Çalışkan Sarı ve Şahin-Acar (2018)'a ait olup, annenin ebeveyn tutumu ile çocuğun annesinin tutumunu algılaması ve duygularını tanıması ile ilgilidir. Çalışmada en yaygın anne tutumu duygusal sıcaklık olarak bulunmuştur. Çocukların algısı da bu şekilde çıkmıştır. İkinci sırada ise annenin aşırı koruyuculuğu vardır. Çocuğun algısında ise ikinci sırada ret vardır (s.37). Diğer çalışmalarda olduğu

gibi araştırmaya konu olan anneler, bu çalışmadaki annelere göre çok daha gençtir ve aradaki nesil farkı, farklı sonuçlar oluşmasına sebep olabilir. Annelerin de bir önceki nesile göre ebeveyn tutumlarının daha esnek hale geldiğini söylemek mümkündür.

Kadınların anne ve babalarından sıklıkla algıladıkları tutumun aşırı koruyuculuk olması, Türkiye’deki geleneksel yapı içerisinde kız ocuk yetiştirme tarzı ve Türkiye’nin ataerkil yapısı ile açıklanabilir.

5.3. alışan Annelerin Heartland Affetme leği ve Alt lekleri Toplam Puan Ortalamasına İlişkin Bulguların İncelenmesi

alışan annelerin Heartland Affetme leği ve Alt lekleri Puan Ortalamaları Tablo 3’de verilmiştir. Verilere göre katılımcı kadınların kendini affetme puanları, başkalarını ve durumu affetme puanlarına göre daha yüksek çıkmıştır. Kadınların kendini affetmeyi daha kolay başarıırken, başkasını affetme konusunda daha çok zorlandıkları söylenebilir. Sezgin, Yağcı ve Arıcı Doğan’ın (2021) niversite ğrencilerinin affetme eğilimleri üzerine yaptığı çalışmada ise farklı sonuçlar çıkmıştır. Öğrencilerin başkalarını affetme puanları, kendini affetme puanlarından daha yüksek çıkmış, genel olarak erkeklerin kadınlara göre kendini affetmeleri daha yüksek, kadınların ise başkalarını affetme puanları, erkeklerden daha yüksek çıkmıştır (s. 1314). Söz konusu çalışmanın, bu çalışmadan farklı sonuçlar vermesinin sebepleri bu çalışmanın sadece orta yaş üzeri kadınlar ile yapılmış olması, bu kadınların farklı eğitim seviyelerinde olmaları olabilir. Yaş ilerledikçe, eğitim düzeyi arttıka kadınların kendilerine karşı daha hoşgrl bir tavır sergilemesi, kendi ailesini kurmuş olması ve ocuk yetiştirmesi gibi faktörler, kadınların kendi önemlerini anlamalarını ve kendilerine karşı daha affedici olmalarını beraberinde getirebilir.

Literatürde bazı çalışmalar bizim çalışmamızla tutarlılık içindedir. Enright ve Zell (1989), kişilerin, insanları ve kendilerini daha kolay affettiğini; fakat doğal afet, hastalık gibi durumları affetmekte zorlandığını belirtmişlerdir (Thompson, Snyder, Hoffman, Michael, Rasmussen, Billings’den akt. Topbaşoğlu, 2016, s. 70). Zell (1989) bireylerin sadece diğer bireyleri affettiğini, doğal afet ya da hastalık gibi durumları affetmediğini vurgulamışlardır (Thompson, Snyder, Hoffman, Michael, Rasmussen, Billings’den akt. Topbaşoğlu, 2016, s. 17). Khirizad (2016) da araştırması için yaptığı görüşmelerde kişilerin affetmeyi bütün olarak kavrayamadığını, süreç yerine insanları

affetmeye eğilimli olduğunu vurgulamıştır (s. 119). Bizim çalışmamızda da benzer şekilde kadınların, durumu affetmeyi, kendilerini affetmeye göre daha zor başardıkları ortaya çıkmıştır.

Literatürde affetme üzerine yapılan farklı çalışmalar vardır. Tunca ve Durmuş (2018), yaptıkları çalışma da, üniversite öğrencilerinin anne babalarından algıladıkları bağışlama düzeyleri ile, kendini ve durumu bağışlama düzeyleri arasındaki bağlantıyı göstermiş, anne babasını demokratik olarak algılayan gençlerde bağışlama eğiliminin daha fazla olduğunu ortaya koymuşlardır (s. 536).

Farklı bir çalışma anne baba çocuk ilişkileri ve affetme konusunda Christensen'in (2010) çalışmasıdır ve bu çalışmada ebeveyn çocuk ilişkisinde, ergenin anne babası tarafından affedildiğini hissetmesinin önemi üzerinde durulmuştur. Anne tarafından affedilen ergenlerin annelerini daha kolay affettiği sonucu çıkmıştır (s. 12).

5.4. Çalışan Annelerin Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Alt Ölçekleri Toplam Puan Ortalamasına İlişkin Bulguların İncelenmesi

Çalışan kadınların Ebeveyn tutum ölçeği ve alt ölçekleri puan ortalaması Tablo 4'de verilmiştir. Veri sonuçlarına göre en yaygın ebeveyn tutumu demokratik tutum, daha sonra aşırı koruyucu tutumdur. Sonuçlar, literatürle paralellik göstermiştir. Aydoğdu ve Dilekmen (2016) , ebeveyn tutumlarını farklı değişkenler açısından değerlendirmiş ve en yaygın tutum demokratik tutum olarak bulunmuş, ikinci en yaygın tutum ise aşırı koruyucu tutum olarak çıkmıştır (s. 574). Benzer bir sonuç da lise öğrencilerinin anne baba tutumlarını ölçen Şengün'ün (2013) çalışmasında çıkmıştır. En yüksek puan demokratik tutum olarak çıkmış, daha sonra ise aşırı koruyucu tutum en yüksek puan olarak görülmüştür (s.208).

Diğer bir benzer çalışmada ise, Canatan, Konbak, Aslan, Özdemir, Yılmaz (2020), genç anne babaların, ekonomik düzeyi ve eğitim seviyesi yüksek olanların daha demokratik tutumlar sergilediğini ortaya koymuştur (s.163). Başka bir benzer çalışma da Alabay'a (2017) ait olup bu çalışmayla paralellik göstermiştir. Alabay, 48-72 aylık çocuğu olan 422 ebeveynle yaptığı araştırmada en yaygın ebeveyn tutumunun %83,9 oranla demokratik tutum olduğu, daha sonra %9 oranla aşırı koruyuculuk tutumunun geldiğini ortaya koymuştur (s.169).

5.5. Çalışan Annelerin Algılanan Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Alt Ölçekleri Toplam Puan Ortalamasının Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Alt Ölçekleri Toplam Puan Ortalaması ile İlişisine İlişkin Bulguların İncelenmesi

Çalışan annelerin Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği alt ölçeklerinin Ebeveyn Tutum Ölçeği ve alt ölçekler ile ilişkisi Tablo 5’de verilmiştir. Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği alt ölçeklerinin Ebeveyn Tutum Ölçeği ve alt ölçekler ile ilişkisini incelendiğinde, Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği alt ölçekleri “Duygusal Sıcaklık” (Anne/Baba) ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Demokratik Tutum” arasında pozitif yönde bir ilişki vardır. Ebeveynlerinden duygusal sıcaklık hissedenen kadınlar, kendi çocuklarına daha demokratik tutum sergilemektedir. Başka bir deyişle, hissedilen duygusal sıcaklık arttıkça, sergilenen demokratik tutum da artmaktadır. “Duygusal Sıcaklık” (Anne/Baba) ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Otoriter Tutum” arasında negatif yönde bir korelasyon bulunmuştur. Ebeveynlerinden duygusal sıcaklık hissedenen kadınlar kendi çocuklarına daha az otoriter tutum sergilemektedir. Duygusal sıcaklık ve otoriter tutum arasında anlamlı bir ilişki vardır. “Duygusal Sıcaklık” (Anne/Baba) ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Aşırı Koruyucu Tutum” arasında ve “Duygusal Sıcaklık” (Anne/Baba) ile “İzin Verici Tutum” arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği alt ölçeği “Aşırı Koruyuculuk” (Anne/Baba) ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Demokratik Tutum” arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği alt ölçeği “Aşırı Koruyuculuk” (Anne/Baba) ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Otoriter Tutum” arasında pozitif yönde bir ilişki saptanmıştır. Anne babalarının aşırı koruyucu olduğunu hissedenen kadınlar, çocuklarına daha otoriter davranma eğilimindedirler. Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği alt ölçeği “Aşırı Koruyuculuk” (Anne/Baba) ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Aşırı Koruyucu Tutum” arasında pozitif korelasyon vardır. Anne babalarından aşırı koruyuculuk algılayan kadınlar, kendileri de aşırı koruyucu davranırlar. Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği alt ölçeği “Aşırı Koruyucu Tutum” (Anne/Baba) ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “İzin Verici Tutum” arasında da negatif yönde korelasyon vardır. Algılanan aşırı koruyucu tutum arttıkça, sergilenen izin verici tutum da azalmaktadır.

Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği alt ölçeği “Reddedicilik” (Anne) ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Demokratik Tutum” arasında anlamlı bir ilişki bulunmazken; “Reddedicilik” (Baba) ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Demokratik Tutum” arasında negatif bir ilişki bulunmuştur. Babanın reddedici tutumu arttıkça, çocuğa gösterilen demokratik tutum azalmaktadır. Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği alt ölçeği “Reddedicilik” (Anne/Baba) ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Otoriter Tutum” pozitif yönde korelasyon vardır. Anne babalarını reddedici olarak algılayan kadınların çocuklarına otoriter tutum sergileme olasılığı daha fazladır. Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği alt ölçeği “Reddedicilik” (Anne/Baba) ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Aşırı Koruyuculuk Tutum” arasında pozitif yönlü bir ilişki vardır. Kadınlar ebeveynlerinde reddedici algılar ve kendi çocuklarına daha fazla aşırı koruyucu tutum sergilerler. Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği alt ölçeği “Reddedicilik” (Anne/Baba) ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “İzin Verici Tutum” arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Araştırmamızın sonucunda çoğunlukla algılanan ebeveyn tutumları ile uygulanan ebeveyn tutumları arasında bir bağlantı olduğunu söylemek mümkündür. Araştırmamızın sonuçları literatürle tutarlılık içindedir. Atalay Yalçın (2010)’ın yaptığı çalışmada genç yetişkinlerin, çocuk yetiştirme sürecinde, kendi algıladıkları anne baba tutumlarından etkilendikleri ortaya çıkmıştır (s.227). Atalay Yalçın’ın araştırmasındaki diğer bir sonuç ise bu çalışmayla örtüşmemektedir. Atalay Yalçın (2010) tezinde, eğitim düzeyi yüksek olan ve çalışan anne babaların daha disiplinli ve kontrolcü olduğunu ortaya koymuştur (s.193). Bu çalışmada ise bütün katılımcılar çalışan annelerdir ve genel olarak eğitim düzeyleri yüksektir, fakat kadınların en yaygın sergiledikleri tutumun demokratik tutum olduğu görülmektedir. Aradaki farkın, çalışmaların yapıldığı bölgelerle ilgili olduğunu söylemek mümkündür. Atalay Yalçın’ın çalışması, İzmir’in Narlıdere, Konak gibi farklı ilçelerinde gerçekleştirilmiş olup, bu çalışma sadece üniversite çalışanlarıyla yapılmıştır. İzmir’in farklı bölgeleri ile üniversite ortamı farklılık gösterebilir çünkü üniversite bir araştırma ve eğitim, öğretim merkezidir ve orada çalışanlar, eğitimcilerdir ya da eğitimcilerle ve öğrencilerle iletişimde olan bir kesimdir. Bu yüzden üniversitede çalışan annelerin, daha bilinçli olmaları beklenebilir.

Araştırma sonuçları Yalçın ve Türnüklü'nün araştırması ile benzerlik taşımaktadır. Yalçın ve Türnüklü'nün (2011) araştırmasında da kişiyi yetiştiren anne babanın uyguladığı disiplin ve verdiği sevginin, bireylerin çocuk sahibi olduklarında ne kadar demokratik tutum sergileyip sergileyemediği ile bağlantılı olduğu ortaya çıkmıştır (s. 727).

Benzer bir çalışmada Alparıslan (2020), annelik ve nesiller arası kadınlık inşaları konusuna değinerek, aile içindeki dinamiklerin kadınların, annelikle ilgili tutumlarında etkili olduğunu, annelik ve kadınlık inşasındaki etkisini vurgulamıştır. Kadınlar, kendi aile sistemi içinde gördükleri kadınları model alarak bir kimlik inşa edebilirler (s. 127, 128). Alparıslan'ın çalışması bir kadının anneliğinin kendi ailesindeki annelerden etkilendiği yönünde olup bu çalışmayla tutarlılık göstermiştir. Görüldüğü üzere, bir kadının annesinden ve babasından algıladığı tutum kendi anneliğine yansıyabilmektedir.

Diğer bir çalışma aşırı koruyuculuk tutumunun çocukları üzerindeki olumsuz etkilerini konu almıştır ve bu çalışmayla benzerlik taşımaktadır. Demir (2020) çalışmasında aşırı ebeveynlik tutumlarının, fazla mükemmeliyetçi yaklaşımla kariyer konusunda kararsızlıklara (s. 3), sosyal iletişimde yetersizliklere (s. 1) sebep olduğunu ortaya koymuştur. Çalışkan Sarı ve Şahin in (2018) de belirttiği gibi aşırı koruyucu anneler, kendileri de çoğunlukla kaygı ve korku dolu oldukları için, çocuklarında da benzer duygular görülebilir. Bu kaygı ve korkuların sonucu olarak aşırı koruyucu anneler, çocuklarını kısıtlama yoluna giderek, onların yeni deneyimler yaşamasına engel olabilir ve çocukların duygusal becerilerinin gelişimini engelleyebilir (akt. Demir, 2020, s. 4). Bu şekilde yetiştirilen bir çocuğun, kaygı, korku, kararsızlık, sosyal hayatta adaptasyon sorunları ve duygularını tanımada güçlük yaşayarak, fazla mükemmeliyetçi tutumlar benimseyerek ileride anne olduğunda çocuğuna aynı kısıtlayıcı tavırları göstermesi çok olağandır. Benzer bir şekilde bu çalışmada da aşırı koruyucu yetiştirilen kadınların kendi çocuklarına aşırı koruyucu davranma eğilimi olduğunu görüyoruz.

Başka bir çalışma da Altıntaş'a (2019) aittir. Altıntaş'ın çalışması, algılanan ebeveyn tutumlarının çocuklar üzerindeki etkisini konu almıştır. Ebeveynlerini reddedici olarak algılayan kişilerin daha sık depresyon ve uyum sorunları yaşadığı, ebeveynlerini aşırı koruyucu olarak algılayan kişilerde de daha sık depresyon belirtileri görüldüğü ortaya çıkmıştır (s. 40). Depresyon ve uyum sorunları yaşayan bir kişinin

ebeveyn olduğunda çocuğuna karşı reddedici tutum gösterme olasılığı yüksek görülebilir. Kesebir, Özdoğan Kavzaoğlu ve Üstündağ (2011) anneye güvensiz bağlanmanın, ileride ruhsal rahatsızlıklarla ilişkilendirildiğini belirtmişlerdir (s. 321). Simpson (1990) ise; korkulu bağlanan bireylerin, insanları güvenilmez ve reddedici olarak algılamaya meyilli olduklarını ve bu sebeple başkalarıyla yakın ilişkiler kurmaktan kaçındıklarını vurgulamıştır (akt. Kesebir ve diğ., 2011, s. 331). Bu çalışmalar da bir kişinin annesiyle olan ilişkisinin, kişinin ruhsal sağlığına ve çocuğuyla olan ilişkisine etkisini kanıtlar niteliktedir.

Çocukların anne babadan algıladıkları tutumların onlardaki duyguları etkilemesi ile ilgili farklı bir çalışmada Fincan (2019) affedicilik, umut ve iyimserlik gibi kavramlar üzerinde durmuş, algılanan ebeveyn affediciliğinin; bireylerde olumlu duyguları arttırdığını ortaya koymuştur. Fincan'ın araştırmasına göre ebeveynleri tarafından affedildiğini hisseden kişilerde umut ve iyimserlik duyguları daha sık yaşanmaktadır (s. 45). Bu çalışma, ebeveynlerinden algılanan duyguların çocukların duygularını şekillendirdiğini göstermiş ve bizim çalışmamız da algılanan ebeveyn tutumlarının, onların çocuklarına davranışlarına etkilediğini göstermiş olup sözü geçen çalışmayla birbirini destekler niteliktedir.

5.6. Çalışan Annelerin Heartland Affetme Ölçeği ve Alt Ölçekleri Toplam Puan Ortalamasının Ebeveyn Tutum Ölçeği ve Alt Ölçekleri Toplam Puan Ortalaması ile İlişkisinin İlişkin Bulguların İncelenmesi

Bu bölümde çalışan annelerin Ebeveyn Tutum Ölçeği ve alt ölçekleri ile Heartland Affetme Ölçeği ve alt ölçekleri ile ilişkisi tartışılmaktadır (Tablo 6). Heartland Affetme Ölçeği alt ölçeği "Kendini Affetme" ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği "Demokratik Tutum" arasında pozitif yönde korelasyon vardır. Kendini affetme arttıkça, gösterilen demokratik tutum artmaktadır. Heartland Affetme Ölçeği alt boyutu "Başkalarını Affetme" ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt boyutu "Demokratik Tutum" arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Heartland Affetme Ölçeği alt boyutu "Durumları Affetme" ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği "Demokratik Tutum" arasında pozitif yönde korelasyon vardır. Durumu affetme arttıkça kadınların, çocuklarına gösterdikleri demokratik tutum artmaktadır.

Heartland Affetme Ölçeği alt ölçeği “Kendini Affetme” ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Otoriter Tutum” arasında negatif yönde korelasyon vardır. Diğer bir deyişle, kendini affetme azaldıkça, kadınların çocuklarına sergiledikleri otoriter tutum artmaktadır. Heartland Affetme Ölçeği alt boyutu “Başkasını Affetme” ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt boyutu “Otoriter Tutum” arasında negatif yönde korelasyon vardır. Başkalarını affetme azaldıkça, otoriter tutum artmaktadır. Heartland Affetme Ölçeği alt boyutu “Durumu Affetme” ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt boyutu “Otoriter Tutum” arasında negatif yönde korelasyon bulunmuştur. Durumu affetme azaldıkça, otoriter tutum artmaktadır.

Heartland Affetme Ölçeği alt boyutu “Kendini Affetme” ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Aşırı Koruyucu Tutum” arasında negatif yönde korelasyon vardır. Kadınlarda kendini affetme arttıkça, aşırı koruyucu tutum azalmaktadır. Heartland Affetme Ölçeği alt ölçeği “Başkalarını Affetme” ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Aşırı Koruyucu Tutum” arasında negatif yönde korelasyon vardır. Başkalarını affetme durumu arttıkça, çocuklara gösterilen aşırı koruyucu tutum azalmaktadır. Heartland Affetme Ölçeği alt ölçeği “Durumu Affetme” ile Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Aşırı Koruyuculuk” arasında negatif yönde korelasyon vardır. Durumu affeden kadınların çocuklarına aşırı koruyucu tutumu benimsemesi azalmaktadır. Heartland Affetme Ölçeği alt ölçekleri “Kendini Affetme”, “Başkalarını Affetme” ve “Durumu Affetme” ile Ebeveyn Tutum Ölçeği Alt boyutu “İzin Verici Tutum” arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

Araştırmamızın sonuçları, Topbaşoğlu'nun yaptığı çalışma ile de örtüşmektedir. Topbaşoğlu (2016) çalışmasında kendini affetme, başkalarını affetme, durumu affetme ve toplam affetmenin, sürekli öfke ve yaşam doyumu üzerindeki etkisini ortaya koymuştur (s. 67, 68, 69). Kendini, başkalarını ve durumu affeden kişiler daha az öfkeli ve daha yaşam doyumu yüksek olabilirler ve dolayısıyla yaşam doyumu yüksek olan bir kişinin, çocuğuna daha olumlu tutumlar içinde olması beklenebilir. Bu çalışmada da kendini affeden kadınların, çocuklarına daha demokratik tutum sergilediğini söyleyebiliriz.

Bu çalışmanın sonucu affetmenin önemini vurgulayan bazı araştırmalarla da tutarlılık göstermiştir. May, Kamble ve Fincham'ın (2015) yaptığı çalışma ise,

affetmenin önemini ortaya koymuştur. Aile içi çatışmaların ve aile ilişkilerinin, bireylerin sağlığına etkisinden bahsedilmiş ve aile içindeki bireylerin, birbirlerini affetme eğilimleri üzerinde durulmuştur (s.332,333). Maio, Fincham, Thomas ve Carnalley'in (2008) çalışmasında aile içi ilişkilerde affetmenin önemi vurgulanmış, affetmenin belirli kişilik özelliklerine ve kişisel uyuma etkisi olduğu; affeden bireylerde daha çok özen (baba ve çocuklarda), duygusal denge (baba ve çocuklarda), uyum, uzlaşma (anne ve çocuklarda) ve dışadönüklük (baba ve annelerde) tespit edilmiştir (s. 317). Paleari, Regalia ve Fincham (2003) ise yaptıkları araştırmada benzer şekilde affetmenin hem ilişkilerde hem de kişisel anlamdaki faydaları üzerinde durmuştur. Affetmenin ilişkideki uyumu arttırdığı, acı ve kızgınlığı bırakmayı sağladığı, affedenlerin duygusal olarak daha dengeli, daha uyumlu, fiziksel olarak daha sağlıklı olduğu belirtilmiştir (s. 156).

Kendini daha sağlıklı, mutlu hissedilen kadınların, aile içi ilişkileri de iyi olacak ve dolayısıyla çocuklarıyla kurduğu ilişki de daha olumlu olacaktır. Benzer bir şekilde Adam Karduz (2019), affetme eğilimi artan kişilerin belirli olumlu kişilik özellikleri geliştirdiklerini göstermiştir. Affetme eğilimi artan kişiler daha “deneyime açık” hale gelmektedir (s. 175). Karduz'un çalışması da bu çalışma ile tutarlılık içindedir çünkü daha çok deneyime açıklık, sorumluluk ve dışadönüklük gibi olumlu kişilik özellikleri gösteren, affetme eğilimi yüksek kişilik özellikleri, o kişilerin ebeveyn tutumlarına yansiyabilir.

Araştırmamızın sonucunda kadınların affetme eğilimleri ile kendi ebeveyn tutumları arasında bir bağlantı olduğunu söylemek mümkündür. Araştırma sonucu, Gökkaya'nın (2020) çalışması ile tutarlılık içinde değildir. Gökkaya, yüksek lisans tezinde bireylerin affetme yetileri ile ebeveyn tutumları arasında anlamlı bir ilişki olmadığı sonucuna varmıştır (s. 84); fakat bu çalışmada Ege Üniversitesi'nde çalışan kadınların affetme eğilimleri ile kendi çocuklarına davranış şekilleri bağlantılı çıkmıştır. Gökkaya'nın çalışmasındaki katılımcıların demografik özellikleri; yaşadıkları yer, coğrafya ve çalışma-egitim durumları farklı olduğu için, kültürel ve yöresel değişiklikler, farklı sonuçlar doğurmuş olabilir. Bu çalışma sadece Ege Üniversitesi'nde çalışan kadınlarla, sınırlı bir bölgede yürütülmüştür, fakat Gökkaya'nın çalışmasındaki katılımcılar Türkiye'nin tüm bölgelerinden seçilmiştir. Ege Üniversitesi, Türkiye'nin

batısında yer alan ve üç büyük şehirden birinde bulunan bir üniversitedir ve üniversitede çalışıyor olmak belirli davranış kalıpları ve bakış açısını benimsemek anlamına gelebilir. Bu durumda hem üniversitede çalışıyor olmak, hem de Türkiye'nin batısındaki büyük bir şehirde yaşıyor olmak, ebeveyn tutumlarına etki edebilir. Türkiye'nin değişik bölgelerinde yaşayan kişilerle, Ege Üniversitesi çalışanları arasında kültürel farklılıklar olabileceği için sonuçlar değişiklik gösterebilir.

5.7. Çalışan Annelerin Ebeveyn Tutumlarını Yordayan Değişkenlere İlişkin Çoklu Regresyon Analizine İlişkin Sonuçların İncelenmesi

Çalışan annelerin ebeveyn tutumlarını yordayan değişkenlere ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları Tablo 7'de verilmiştir. Çalışan annelerin ebeveyn tutumlarının yordayıcısı olarak algılanan ebeveyn tutumları incelendiğinde Ebeveyn Tutum Ölçeği "Demokratik Tutum" alt ölçeği açısından modelin ,029'unu açıkladığı ve anlamlı olduğu (23,485, $p<0.01$), ancak anneden gelen duygusal sıcaklığın açıklayıcı ebeveyn tutumu olduğu ($t=2,062$, $p<0.05$) ortaya çıkmıştır. Diğer bir deyişle, kadınların çocuklarına demokratik tutum sergilemelerinde en belirleyici tutum annelerinden hissettikleri duygusal sıcaklıktır.

Çalışan annelerin ebeveyn tutumlarının yordayıcısı olarak affetme becerileri incelendiğinde Ebeveyn Tutum Ölçeği "Demokratik Tutum" alt ölçeği açısından modelin ,046'sını açıkladığı ve anlamlı olduğu (33,221, $p<0.01$), ancak "Durumu Affetme" alt ölçeğinin açıklayıcı affetme becerisi ($t=2,033$, $p<0.05$) olduğu görülmüştür. Diğer bir deyişle, kadınların çocuklarına demokratik tutum sergilemeleri ile affetme eğilimlerinin bağlantısı değerlendirildiğinde, durumu affetme becerisinin, diğer affetme becerilerine göre daha etkili olduğunu söylemek mümkündür.

Çalışan annelerin ebeveyn tutumlarının yordayıcısı olarak algılanan ebeveyn tutumları incelendiğinde Ebeveyn Tutum Ölçeği "Otoriter Tutum" alt ölçeği açısından modelin ,046'sını açıkladığı ve anlamlı olduğu (7,119, $p<0.01$), ancak modelde anlamlı çıkmasına rağmen, Algılanan Ebeveyn Tutumları alt ölçeklerinin modeli anlamlı bir şekilde açıklamadığı ($p>0.05$) ortaya çıkmıştır.

Çalışan annelerin ebeveyn tutumlarının yordayıcısı olarak affetme becerileri incelendiğinde Ebeveyn Tutum Ölçeği "Otoriter Tutum" alt ölçeği açısından modelin ,075'ini açıkladığı ve anlamlı olduğu (17,898, $p<0.01$), ancak "Durumu Affetme" alt

ölçeğinin açıklayıcı affetme becerisi ($t=-2,486$, $p<0.05$) olduğu görülmüştür. Annelerin çocuklarına otoriter tutum sergilemesinin belirleyici olarak en anlamlı etmen, durumu affetmeleri olarak görülmüştür.

Çalışan annelerin ebeveyn tutumlarının yordayıcısı olarak algılanan ebeveyn tutumları incelendiğinde Ebeveyn Tutum Ölçeği “Aşırı Koruyucu Tutum” alt ölçeği açısından modelin ,050’sini açıkladığı ve anlamlı olduğu (9,906, $p<0.01$), Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği alt ölçeklerinin modeli anlamlı bir şekilde açıklamadığı ($p>0,05$) görülmüştür.

Çalışan annelerin ebeveyn tutumlarının yordayıcısı olarak affetme becerileri incelendiğinde Ebeveyn Tutum Ölçeği “Aşırı Koruyucu Tutum” alt ölçeği açısından modelin ,092’sini açıkladığı ve anlamlı olduğu (25,441, $p<0.01$), ancak “Kendini affetme” alt ölçeğinin açıklayıcı affetme becerisi ($t=-2,615$, $p<0.05$) olduğu görülmüştür. Kadınların kendini affetmeleri, çocuklarına aşırı koruyucu tutum sergilemeleri üzerinde en etkili affetme eğilimi olarak çıkmıştır. Kendini affeden kadınların, çocuklarına aşırı koruyucu tutum sergileme olasılığı daha azdır.

Çalışan annelerin ebeveyn tutumlarının yordayıcısı olarak algılanan ebeveyn tutumları incelendiğinde Ebeveyn Tutum Ölçeği “İzin Verici Tutum” alt ölçeği açısından modelin ,044’ünü açıkladığı ve anlamlı olduğu (11,301, $p<0.01$), ancak babadan gelen “Aşırı Koruyuculuk” alt ölçeğinin açıklayıcı ebeveyn tutumu olduğu ($t=-2,795$, $p<0.05$) ortaya çıkmıştır. Kadınların çocuklarına gösterdiği izin verici tutum, bu kadınların babalarından algıladıkları aşırı koruyucu tutum ile bağlantılı çıkmıştır. Kadınların algıladıkları aşırı koruyucu tutum arttıkça, gösterdikleri izin verici tutum azalmaktadır.

Çalışan annelerin ebeveyn tutumlarının yordayıcısı olarak affetme becerileri incelendiğinde Ebeveyn Tutum Ölçeği “İzin Verici Tutum” alt ölçeği açısından modelin ,001’ini açıkladığı (15,160, $p>0.01$) ve anlamlı olmadığı görülmüştür.

Araştırma sonucunda algılanan ebeveyn tutumlarının, kadınların kendi çocuklarına olan tutumlarını etkilemekte olduğunu ve kadınların affetme eğilimleri ve ebeveyn tutumları arasında da ilişki olduğunu söylemek mümkündür. Bu çalışma literatürdeki benzer araştırmalarla tutarlılık içindedir. Atalay Yalçın (2010) çalışmasında, genç yetişkinlerin, çocuk yetiştirme sürecinde, kendi algıladıkları anne

baba tutumlarından etkilendikleri ortaya koymuştur (s.227). Yalçın ve Türnüklü (2011) ise araştırmasında anne babanın disiplin anlayışı ve verdiği sevginin, bireylerin ileride anne baba olduklarında demokratik tutum sergilemesinde etkili olduğunu vurgulamıştır (s. 727). Bu çalışmada da benzer bir şekilde annenin gösterdiği duygusal sıcaklığın, kadınların çocuklarına demokratik tutum sergilemesinde etkili olduğu ortaya çıkmıştır.

Benzer başka bir çalışmada ise Sak, Şahin Sak, Atli, Şahin (2015), ebeveynlere kendi tutumlarıyla ilgili sorular sormuş ve anne-babalar sahip oldukları ebeveynlik tutumlarını belirleyen etkenlerin başında kendi yetiştirilme tarzlarını ve psikolojik durumlarının geldiğini belirtmişlerdir (s. 986). Bu çalışmada da kadınların kendi ebeveynlik tutumları ile onların yetiştirilme tarzları arasında bağlantı bulunmuş ve affetme eğilimlerinin de bu tutumları etkilediği ortaya çıkmıştır. Sak ve diğ. 'nin çalışmasında da psikolojik iyi oluş üzerinde durulmuş. Kişilerin affetme eğilimleri ve psikolojik iyi oluş halinin de bağlantılı olduğu düşünüldüğünde iki çalışmanın paralel sonuçlar ortaya koyduğunu söylemek mümkündür.

Benzer bir şekilde, Topbaşoğlu (2016) çalışmasında kendini affetme, başkalarını affetme, durumu affetme ve toplam affetmenin, sürekli öfke ve yaşam doyumu üzerindeki etkisini ortaya koymuştur (s. 67, 68, 69). Bu çalışmada da affetme eğilimleri yüksek kadınların, durumu affedenlerin daha demokratik; daha az otoriter, kendini affedenlerin ise daha az aşırı koruyucu olabildiğini görmekteyiz. Sözü geçen çalışmada ise affetmenin daha olumlu duygularla bağlantısı vurgulanmış olup, bu duyguların da ebeveyn tutumlarına yansımaları olacağı göz önünde bulundurulursa iki çalışmanın benzerlik içinde olduğunu söylemek mümkündür.

Sonuç olarak, kadının ruh sağlığı, çocukların ve ailenin ruh sağlığını etkileyebildiği gibi toplumun da ruh sağlığına ve huzuruna etki edebilmektedir. Kadınların, kendi annelerinden ve babalarından algıladıkları, öğrendikleri kadınlık algısı, onların ilerideki anneliğine ve çocuk yetiştirmesine yansıyabilir. Kadınlar, kendi ailelerinden öğrendikleri, kabullendikleri ve benimsedikleri ile hayata, hayattaki zorluklara, insanlara ve olaylara tepkiler verirler. Bu tepkiler, kabul etmek ve affetmek yönünde olabilir. Geliştirilen bu affetme becerileri, günlük yaşantıları kadar çocuk yetiştirirken de onları ve gelecek nesilleri etkileyebilir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

6.1. Sonuçlar

Çalışan annelerin çocuklarıyla olan ilişkilerini yordayan bazı etmenleri; ebeveynleriyle olan ilişkileri ve affetme becerilerini incelemek amacıyla yürütülen araştırmanın sonuçları, hipotezleri desteklemiştir.

- Çalışan annelerin Algılanan Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Aşırı Koruyuculuk” (Anne) ortalaması $21,13 \pm 5,12$, “Aşırı Koruyuculuk” (Baba) ortalaması $20,12 \pm 5,31$ olarak en yaygın tutum olarak görülmüştür.
- Çalışan annelerin Heartland Affetme Ölçeği’nin alt ölçeği olan “Kendini Affetme” puan ortalaması $29,38 \pm 6,13$ olarak en sık görülen affetme becerisi olarak görülmüştür.
- Çalışan annelerin Algılanan Ebeveyn Tutum Ölçeği ve alt ölçeklerinin Ebeveyn Tutum Ölçeği ve alt ölçekler ile ilişkisi şu şekildedir: Algılanan Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Duygusal Sıcaklık”, Ebeveyn Tutum alt ölçeği “Demokratik Tutum”u etkilemekte, “Otoriter Tutum” ile de negatif ilişki içindedir. Algılanan Ebeveyn Tutum Ölçeği alt ölçeği “Aşırı Koruyuculuk (Anne/Baba)”, Ebeveyn Tutum alt ölçekleri “Otoriter Tutum”, “Aşırı Koruyucu Tutum” ve “İzin Verici Tutum”u etkilemektedir. “Aşırı Koruyuculuk” ile “İzin Verici Tutum” arasında negatif korelasyon vardır. “Reddedicilik (Anne/Baba)”, “Otoriter Tutum”, “Aşırı Koruyucu Tutum”u etkilemektedir.
- Çalışan Annelerin Ebeveyn Tutum Ölçeği ve alt ölçeklerinin Heartland Affetme Ölçeği ve alt ölçekleri ile ilişkisine bakacak olursak; “Kendini Affetme”, “Demokratik Tutum”u etkilemekte; “Otoriter Tutum” ve “Aşırı Koruyucu Tutum” ile negatif ilişki içindedir. “Başkalarını Affetme” alt ölçeği ile “Otoriter Tutum” ve “Aşırı Koruyucu Tutum” arasında negatif korelasyon vardır. “Durumu Affetme” ile “Demokratik Tutum” arasında pozitif; “Otoriter Tutum” ve “Aşırı Koruyucu Tutum” arasında negatif korelasyon vardır.
- Çalışan annelerin Ebeveyn Tutumlarını yordayan değişkenlere ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçlarına göre anneden hissedilen “Duygusal Sıcaklık” ve “Durumu Affetme”, kadınların çocuklarına “Demokratik Tutum” sergilemesinde

en etkili alt ölçekler olarak bulunmuştur. “Durumu Affetme” becerisini geliştirmiş kadınların çocuklarına daha az otoriter tutum sergilediği ortaya çıkmış, gösterilen “Aşırı Koruyucu” tutum ile “Kendini Affetme” arasında negatif korelasyon bulunmuştur. Babadan algılanan “Aşırı Koruyuculuk” ile İzin Verici” tutum arasında negatif korelasyon çıkmıştır

6.2. Öneriler

Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda;

- Benzer çalışmaların farklı popülasyonlarda, farklı kültürlerde ve farklı sosyo-demografik özellikleri yansıtan gruplarla yapılması,
- Bu çalışmanın konusunun, farklı nitel çalışmalarla ayrıntılandırılması,
- Benzer çalışmaların farklı kuşaklar karşılaştırılarak yapılması,
- Benzer çalışmaların farklı yordayıcılar ile gerçekleştirilmesi,
- Anne olan kadınların, kendi anne babasından görmüş olduğu kalıpları sorgulayarak gerekli yerlerde dönüştürmeyi sağlayabileceği ortamlar oluşturularak; başkalarını ve durumları affetme konusunda psiko-eğitim programları düzenlenip destek verilmesi
- Annelerin, çocuk yetiştirirken kişisel farkındalığını arttıracak etkinlikler düzenlenmesi,
- Anne babaların kız çocuğu yetiştirme konusunda bilinçlendirilmesi,
- Babalara kız çocuğu yetiştirme konusunda psiko-eğitim programları düzenlenerek destek verilmesi önerilebilir.

KAYNAKLAR

- Adam Karduz, F. F. (2019). Affetme Eğilimi Kazandırmaya Yönelik Psikoeğitim Programının Affetme Eğilimi Kazandırma ve beş faktör kişilik özellikleri üzerindeki etkisi. (Doktora Tezi), Sakarya Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bilim Dalı Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Sakarya
- Alabay, E. (2017). Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Ebeveynlerin Ebeveynlik Tutumlarının İncelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi* Cilt 1· Sayı 2· DOI: 10.24130/eccd-jecs.196720171234
- Alparslan, B. (2020). Nesiller Arası Aktarımda Kadınlık ve Anelik İnşaları. (Doktora Tezi).İstanbul üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, İstanbul
- Altıntaş, T. (2019). Algılanan Ebeveyn Tutumlarının Koşullu Öz-değerdeki Rolü ve Depresyon ile İlişkisi.(Yüksek Lisan Tezi). Yakın Doğu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, Lefkoşa
- Atalay Yalçın, F. (2010) . Genç Yetişkinlerde Çocuk Yetiştirme Tutumları ile Algıladıkları Ana- Baba Davranışları Arasındaki İlişki (Yüksek Lisans Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Okulöncesi Öğretmenliği Programı, İzmir
- Aydoğdu, F., Dilekmen, M. (2016). Ebeveyn Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 11 Sayı: 2
- Bugay, A., Demir, A. (2012). Affetme Arttırılabilir mi? : Affetmeyi Geliştirme Grubu. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*. 4 (37), 96-106.
- Bugay A., Demir A. (2010). A Turkish version of Heartland Forgiveness Scale. *Procedia Social and Behavioral Sciences* 5 1927–1931
- Bugay, A., Demir, A., Delevi, R. (2012). Assessment of Reliability and Validity of the Turkish Version of Heartland Forgiveness Scale1. *Psychological Reports: Measures & Statistics*, 111, 2, 575-584. DOI 10.2466/08.21.PR0.111.5.575-584 ISSN 0033-2941
- Canatan, K., Konbak., Aslan, T., Özdemir, Yılmaz, Ö. M. (2020). Geleneksel ve Modern Ailelerde Çocuk Yetiştirme Tutumları. *Çekmece İzü Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 8: Sayı:16 2020: 151-165
- Christensen, K, J. (2010). *Early Adolescents' Forgiveness of Parents: An Analysis of Determinants*. (Yüksek Lisans Tezi). School of Family Life Brigham Young University, Provo, Utah
- Ceylan, Ö. (2017). *Anne Baba Tutumları İle Çocuğun Sosyalleşme Süreci Arasındaki İlişki: Okul Öncesi Örneği*. (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Bilim Dalı, İstanbul
- Çalışkan Sarı, Arzu., Şahin-Acar, B. (2018). Annenin Ebeveyn Tutumlarının ve Çocuğun Annesinin Tutumlarıyla İlgili Algısının Çocuğun Duygu Tanıma Becerilerindeki Rolü. *Nesne*

Psikoloji Dergisi (NPD), 2018, Cilt 6, Sayı 12, Volume 6, Issue 12 DOI: 10.7816/nesne-06-12-02

Demir, A. (2020). Aşırı Ebeveynlik, Ençoklamacı Karar Verme Eğilimleri ve Kariyer Kararsızlığı İlişkisi: Sinop Örneği. *Avrasya Uluslararası Araştırmalar Dergisi* ISSN:2147-2610

Dirik, G., Yorulmaz, O., Karancı, A., N. (2015). Çocukluk Dönemi Ebeveyn Tutumlarının Değerlendirilmesi: Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları-Çocuk Formu. *Türk Psikiyatri Dergisi*;26(2):123-30

Fincan, M. C. (2019). Ergenlerde Algılanan Ebeveyn Affediciliği ile Umut ve İyimserlik Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. (Yüksek Lisans Tezi). Hasan Kalyoncu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık, Gaziantep

Gökkaya, A. (2020). Anne Babaların Enneagram Bilgisi, Ebeveyn Tutumları ve Affedicilik Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. (Yüksek Lisan Tezi) Maltepe Üniversitesi Psikoloji Anabilim Dalı, Psikoloji (Opsiyon: Gelişim Psikolojisi), İstanbul

Güven, N., Erdem, T. (2020). Affetme: Kuramsal Bir Değerlendirme. *International Journal of Current Approaches in Language, Education and Social Sciences (CALESS)*, 2(2), 578-607.

Karabulut, Demir, E., Şendil G. (2008). Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ). *Türk Psikoloji Yazıları*, Haziran 11 (21), 15-25

Kesebir, S., Özdoğan Kavzoğlu, S., Üstündağ, M. F. (2011). Bağlanma ve Psikopatoloji. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 3(2):321-342 eISSN:1309-0674 pISSN:1309-0658

Khirizad, B. (2016). Transpersonal Psikolojide Affetmek. (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Din Psikolojisi Bilim Dalı, Ankara

Maio, G. R., Thomas G., Fincham F. D., Carnalley, K. B. (2008). Unraveling the Role of Forgiveness in Family Relationships. *Journal of Personality and Social Psychology* DOI: 10.1037/0022-3514.94.2.307

May R. W., Kamble S. V., Fincham F. D. (2015). Forgivingness, Forgivability, and Relationship-Specific Effects in Responses to Transgressions in Indian Families. *Family Relations*. DOI:10.1111/fare.12114

Özcan Sağlamer, M., Köse, S. (2020). Hemşirelerin Çocuk Sevme Düzeyleri ve Ebeveynlik Tutumları. *Sağlık ve Toplum* Yıl:20 , Sayı: 1

Paleari, F., Regalia, G. C., Fincham F. D. (2003). Adolescents' Willingness to Forgive Their Parents: An Empirical Model. *Parenting: Science and Practice*. Volume 3 Number 2 Pages 155-174.

Pekşen Akça, R (2022). Anne-Babaların Çocuk Yetiştirmede Aşırı Koruyucu Olmaları. *Akademik Bakış Dergisi*. Sayı: 29 Mart – Nisan 2012 ISSN:1694-528X

Sak, R., Şahin Sak., Atli, S., Şahin, B. K. (2015). Okul Öncesi Dönem: Anne Baba Tutumları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 11(3): 972-991 DOI: 10.17860/efd.33313

Sezgin, E., Yağcı, F., Arıcı Doğan, D. (2021). Üniversite Öğrencilerinin Empati Becerileri, Affetme Eğilimleri ve Aile Bütünlük Duygusu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*. DOI: 10.33417/tsh.936771 ISSN: 2147-3374 / E-ISSN: 2602-280X

Şanlı, D., Öztürk, C. (2015). Anne Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları ve Tutumlar Üzerine Kültürün Etkisi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi. Çocuk Yetiştirme Tutumları ve Kültür DEUHFED* 2015,8 (4),240-246

Şengün, M. (2013). Anne-Baba Tutumlarına Göre Lise Öğrencilerinin Ahlaki Olgunluk Düzeyleri. *Hitit Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 2013/1, c. 12, sayı: 23, ss. 203-215.

Tunca A., Durmuş, E. (2018). Üniversite Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Baba Tutumu ile Bağışlama Düzeylerinin İlişkisi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*.
Yıl: 2018 Cilt: 9 Sayı: 16 ISSN: 2528-9527 2528-9535 DOI:
<https://doi.org/10.26466/opus.470406>

Türkleş, S., Yılmaz, M., Özcan, A., Emine, Öncü., Karataş, B. (2013). Kadınların Ruh Sağlığını ve Aile İşlevlerini Etkileyen Etmenler. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, ;16:3

Topbaşoğlu, T. (2016). Yaşam Doyumunun Yordayıcısı Olarak Öfke ve Affetme: Affetmenin Düzenleyici Rolü. (Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı, Denizli

Yalçın, F., Türnüklü, A. (2011). Algılanan Ana-Baba Davranışları ile Çocuk Yetiştirme Tutumları Arasındaki İlişki. *E-Journal of New World Sciences Academy*. ISSN:1306-3111, Volume: 6, Number: 1, Article Number: 1C0327

EKLER

Ek A: Tanıtıcı Bilgi Formu

1.Yaşı: _____

2.Eğitim durumu:

- İlköğretim mezunu
 Lise mezunu
 Üniversite mezunu
 Yüksek lisans
 Doktora

3.Çalıştığı enstitü/fakülte/bölüm/yüksekokul _____.

4. Mesleği/görevi:

- idari kadro akademik kadro diğer kadro

Ek B: Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği

Bu kısım çocukluk ya da yetişkinlik döneminde en az bir ebeveyni sağ olan/yanında olan kişiler tarafından doldurulmalıdır. Kutucuklar, hem anne hem baba için ayrı ayrı doldurulmalıdır. Tek ebeveyn tarafından (anne veya baba) yetiştirilenlerin, tek ebeveyne göre işaretlemeleri yeterli olacaktır.

1.	Anne ve babam, nedenini söylemeden bana kızarlardı yada ters davranırlardı (R).
----	---

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

2.	Anne ve babam, beni överlerdi (DY).			
-----------	-------------------------------------	--	--	--

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

3.	Anne ve babamın yaptıklarım konusunda daha az endişeli olmasını isterdim (AK).			
-----------	--	--	--	--

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

4.	Anne ve babam, bana hak ettiğimden daha çok fiziksel ceza verirlerdi (R).			
-----------	---	--	--	--

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

5.	Eve geldiğimde, anne ve babama ne yaptığımın hesabını vermek zorundaydım (AK).			
-----------	--	--	--	--

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

6.	Anne ve babam, ergenliğimin uyarıcı, ilginç ve eğitici olması için çalışırlardı (DY).			
-----------	---	--	--	--

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

7.	Anne ve babam, beni başkalarının önünde eleştirirlerdi (R).			
-----------	---	--	--	--

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
--	---------------------	--------------------	---------------	------------------

Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4
8.	Anne ve babam, bana bir şey olur korkusuyla başka çocukların yapmasına izin verilen şeyleri yapmamı yasaklardı (AK).			

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4
9.	Anne ve babam, her şeyde en iyi olmam için beni teşvik ederlerdi (DY).			

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4
10.	Anne ve babam davranışları ile, örneğin üzgün görünerek, onlara kötü davrandığım için kendimi suçlu hissetmeme neden olurlardı (AK).			

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4
11.	Anne ve babamın bana birşey olacağına ilişkin endişeleri abartılıydı (AK).			

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

12.	Benim içim bir şeyler kötü gittiğinde, anne ve babamın beni rahatlatmaya ve yüreklendirmeye çalıştığını hissedirdim (DY).			
------------	---	--	--	--

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

13.	Bana ailenin 'yüz karası' yada 'günah keçisi' gibi davranılırdı (R).
------------	--

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4
14.	Anne ve babam, sözleri ve hareketleriyle beni sevdiğini gösterirdi (DY)			

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4
15.	Anne ve babamın, erkek yada kız kardeşimi(lerimi) beni sevdiğinden daha çok sevdiğini hissedirdim (R).			

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4
16.	Anne ve babam, kendimden utanmama neden olurlardı (R).			

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4
17.	Anne ve babam, pek fazla umursamadan, istediğim yere gitmeme izin verirlerdi (AK)*.			

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4
18.	Anne ve babamın, yaptığım her şeye karıştıklarını hissedirdim (AK).			

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

19.	Anne ve babamla aramda sıcaklık ve sevecenlik olduğunu hissedirdim (DY).
------------	--

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4
20.	Anne ve babam, yapabileceklerim ve yapamayacaklarımla ilgili kesin sınırlar koyar ve bunlara titizlikle uyarlardı (AK).			

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4
21.	Anne ve babam, küçük kabahatlerim için bile beni cezalandırırlardı (R).			

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4
22.	Anne ve babam, nasıl giyinmem ve görünmem gerektiği konusunda karar vermek isterlerdi (AK).			

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4
23.	Yaptığım bir şeyde başarılı olduğumda, anne ve babamın benimle gurur duyduklarını hissedirdim (DY).			

	Hayır, hiçbir zaman	Evet, arada sırada	Evet, sık sık	Evet, çoğu zaman
Baba	1	2	3	4
Anne	1	2	3	4

Ek C: Heartland Affetme Ölçeği

Hayatımız boyunca, kendi davranışlarımız, başkalarının davranışları veya kontrolümüz dışındaki durumlar nedeniyle olumsuz olaylar yaşayabiliriz. Bu olumsuz yaşantıların ardından belli bir zaman geçtikten sonra, kendimiz, diğer insanlar veya yaşanan durumlar hakkında olumsuz duygu veya düşüncelerimiz olabilir. Bu tür olumsuz olaylara genel olarak nasıl tepki verdiğinizi düşününüz ve aşağıda verilen her ifadenin yanına, tarif edilen olumsuz duruma genellikle nasıl tepki verdiğinizi ifade eden sayıyı (aşağıdaki 7'li değerlendirme ölçeğine göre) yazınız. Vereceğiniz yanıtlarda doğru veya yanlış cevap yoktur. Lütfen yanıtlarınızda olabildiğince dürüst ve samimi olunuz.

1	2	3	4	5	6	7
Beni hiç		Beni pek		Beni biraz		Beni tamamen
yansıtıyor		yansıtıyor		yansıtıyor		yansıtıyor

	İşleri berbat ettiğimde önce kötü hissetmeme rağmen zamanla kendimi rahatlatabilirim.
	Yaptığım olumsuz şeyler için kendime kin tutarım.
	Yaptığım kötü şeylerden öğrendiklerim onlarla baş etmemde bana yardımcı olur.
	İşleri berbat ettiğimde, kendimi kabul etmek benim için gerçekten çok zordur.
	Yaptığım hatalara, zamanla daha anlayışlı olurum.
	Hissettiğim, düşündüğüm, söylediğim ya da yaptığım olumsuz şeyler için kendimi eleştirmeyi durduramam.
	Yaptığının yanlış olduğunu düşündüğüm kişiyi cezalandırmayı sürdürürüm.
	Beni incitenlere karşı zamanla daha anlayışlı olurum.
	Beni incitenlere karşı katı olmaya devam ederim.
	Başkaları bana geçmişte zarar vermiş de olsa, eninde sonunda onları iyi insanlar olarak görebilirim
	Başkaları bana kötü davranırsa, onların hakkında kötü düşünmeye devam ederim

	Biri beni hayal kırıklığına uğrattığında, bu olayı eninde sonunda geçmişte bırakabilirim.
	Kontrol edilemeyen nedenlerden dolayı işler ters gittiğinde, onlar hakkında olumsuz düşüncelere takılıp kalırım.
	Hayatımdaki kötü durumlara zamanla daha anlayışlı olabilirim.
	Hayatımdaki kontrol edilemeyen durumlar yüzünden hayal kırıklığına uğrarsam, onlar hakkında olumsuz düşünmeyi sürdürürüm.
	Hayatımdaki kötü durumlarla eninde sonunda barışıyorum.
	Kimsenin hatası olmayan olumsuz durumları kabullenmek benim için gerçekten çok zordur.
	Kimsenin kontrolünde olmayan kötü durumlarla ilgili olumsuz düşüncelerimden, eninde sonunda kurtulurum.

Ek D: Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)

Cümleleri okuduktan sonra o ifadenin size ne kadar uyduğunu aşağıdaki 5 seçenekten birinin altındaki kutucuğa işaret koyarak belirtiniz. Örneğin, okuduğunuz ifade size tamamiyle uyuyorsa "her zaman böyledir" seçeneğini, size çoğunlukla uyuyorsa "çoğu zaman böyledir" seçeneğini, bazen uyuyorsa "bazen böyledir" seçeneğini, size çok az uyuyorsa "nadiren böyledir" seçeneğini ya da size hiç uymuyorsa, "hiçbir zaman böyle değildir" seçeneğini işaretleyebilirsiniz. Bu ifadelerde doğru veya yanlış yoktur, sadece size uyan seçeneği işaretlemeniz gerekiyor. Araştırma için, bütün soruların cevaplandırılması çok önemlidir. Bu nedenle, bazı ifadeler size benzer gelse de lütfen hepsini mutlaka cevaplandırınız. 2-6 yaş arasında birden fazla çocuğunuz varsa, lütfen soruları çocuklardan sadece birisi için cevaplandırınız.

	Her zaman böyledir	Çoğu zaman böyledir	Bazen böyledir	Nadiren böyledir	Hiçbir zaman böyle değildir
Cümleler		X			

Ebeveyn Tutum Ölçeği	5	4	3	2	1
----------------------	---	---	---	---	---

	Her zaman böyledir	Çoğu zaman böyledir	Bazen böyledir	Nadiren böyledir	Hiçbir zaman böyle değildir
Ben bir başkasıyla konuşurken çocuğumun araya girmesine izin veririm.					

Çocuğumun kendine özgü bir bakış açısı olduğunu kabul ederim.					
Çocuğumla aynı fikirde olmadığımız zaman, benim fikirlerimi kabul etmesi için onu zorlarım.					
Çocuğumu, hayatın ufak tefek güçlüklerinden korurum.					
Çocuğuma bağımsız olmayı öğrenmesi konusunda yardımcı olurum.					
Çocuğuma, kurallara neden uyması gerektiğini açıklarım.					
Çocuğuma yaptığı şeyin önemli olduğunu hissettiririm.					
Çocuğumu, kendisi için yorucu olabilecek işlerden korurum.					
Çocuğum söz dinlemediğinde ona vururum.					
Çocuğumun iyi ve kötü davranışı karşısında					

neler hissettiğimi ona açıklarım.					
Çocuğumu yola getirmek için onu azarlarım.					
Çocuğuma karşı koruyucu davranırım.					
Çocuğum iyi davrandığında onu överim.					
Çocuğumun kişisel görüşlerine saygı gösteririm.					

Çocuğumu bir şeyleri kendi başına yapması konusunda cesaretlendiririm.					
Arkadaşları çocuğuma sataştığı zaman onu korurum.					
Çocuğumun başkaları konuşurken araya girmesine izin veririm.					
Çocuğumun cinsel konularda sorduğu soruları anlayacağı bir dilde doğru olarak cevaplarım.					
Çocuğum yanlış bir şekilde davrandığında ona bağırırım.					
Ebeveynlik konusunda bir yanlış yaptığımda çocuğumdan özür dilerim.					
Çocuğumu, kendisi için zor olabilecek işlerden korurum.					
Çocuğumun hastalanmasından					

endişe ederim.					
Çocuğumun duygularını serbestçe ifade etmesine izin veririm.					
Çocuğumun istediği saatte uyumasına izin veririm.					
Çocuğum yanlış davrandığında, bunun neden yanlış olduğunu ona açıklarım.					
Çocuğuma kızdığımında çocuğumu cezalandırırım.					

Fiziksel cezayı, çocuğumu disipline sokmanın bir yolu olarak kullanırım.					
Çocuğumun duygularını serbestçe ifade etmesine izin veririm.					
Çocuğumun istediği saatte uyumasına izin veririm.					
Çocuğum yanlış davrandığında, bunun neden yanlış olduğunu ona açıklarım.					
Çocuğuma kızdığımında çocuğumu cezalandırırım.					
Fiziksel cezayı, çocuğumu disipline sokmanın bir yolu olarak kullanırım.					
Çocuğumun duygularını serbestçe ifade etmesine izin					

veririm.					
Çocuğumun istediği saatte uyumasına izin veririm.					
Çocuğum yanlış davrandığında, bunun neden yanlış olduğunu ona açıklarım.					
Çocuğuma kızdığımında çocuğumu cezalandırırım.					
Fiziksel cezayı, çocuğumu disipline sokmanın bir yolu olarak kullanırım.					
Çocuğumun duygularını serbestçe ifade etmesine izin veririm.					
Çocuğumun istediği saatte uyumasına izin veririm.					
Çocuğum yanlış davrandığında, bunun neden yanlış olduğunu ona açıklarım.					
Çocuğuma kızdığımında çocuğumu cezalandırırım.					
Fiziksel cezayı, çocuğumu disipline sokmanın bir yolu olarak kullanırım.					
Çocuğumun duygularını serbestçe ifade etmesine izin veririm.					
Çocuğumun istediği saatte uyumasına izin veririm.					
Çocuğum yanlış					

davrandığında, bunun neden yanlış olduğunu ona açıklarım.					
Çocuğuma kızdığım da çocuğumu cezalandırırım.					
Çocuğum için hemen hemen bütün eğlencelerimden fedakarlık ederim.					
Çocuğumun kendi başına becerebileceği şeyleri denemesi için ona fırsat tanırım.					
Çocuğuma bana sormaksızın şahsi eşyalarım dan herhangi birini alıp kullanmasına izin veririm.					
Evimizde hangi televizyon programının izleneceği, çocuğumun isteğine göre belirlenir.					

Çocuğumu yapabileceğinden fazlasını yapması için zorlarım.					
Çocuğumu, onun cesaretini kırabilecek zor işlerden uzak tutarım.					

Ek E: Bilgilendirilmiş Onam Formu

EGE ÜNİVERSİTESİ
BİLİMSEL ARAŞTIRMA ve YAYIN ETİĞİ KURULLARI (EGEBAYEK)

BİLGİLENDİRİLMİŞ ONAM FORMU

LÜTFEN BU DÖKÜMANI DİKKATLİCE OKUMAK İÇİN ZAMAN AYIRINIZ

Sizi Prof. Dr. Esra Engin..... tarafından yürütülen "Ege Üniversite'sinde Çalışan Kadınların Ebeveynleriyle Olan İlişkilerinin, Affetme Becerilerine ve Kendi Çocuklarıyla İlişkilerine Etkisi....." başlıklı **araştırmaya** davet ediyoruz. Bu araştırmaya katılıp katılmama kararını vermeden önce, araştırmanın neden ve nasıl yapılacağını bilmeniz gerekmektedir. Bu nedenle bu formun okunup anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Eğer anlayamadığınız ve sizin için açık olmayan şeyler varsa, ya da daha fazla bilgi isterseniz bize sorunuz.

Bu çalışmaya katılmak tamamen **gönüllülük** esasına dayanmaktadır. Çalışmaya **katılmama** veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan **çıkma** hakkında sahibsiniz. **Çalışmayı yanıtlamanız, araştırmaya katılım için onam verdiğiniz** biçiminde yorumlanacaktır. Size verilen **formlardaki** soruları yanıtlarken kimsenin baskısı veya telkini altında olmayın. Bu formlardan elde edilecek kişisel bilgiler tamamen gizli tutulacak ve yalnızca araştırma amacı ile kullanılacaktır.

1. Araştırmayla İlgili Bilgiler:

- Araştırmanın Amacı: Araştırmanın amacı, Ege Üniversite'sinde çalışan kadınların ebeveynleriyle olan ilişkilerinin, affetme becerilerine ve kendi çocuklarıyla ilişkilerine etkisini araştırmaktır.....
 - Araştırmanın İçeriği: Ege Üniversitesi Bornova'da bulunan farklı fakülte, birim, bölüm ve yüksekokullarda, farklı görevlerde çalışan (akademik personel, idari personel, diğer personel) ve çocuğu olan kadınların kendi anne babalarıyla olan ilişkilerinde ne kadar affedildiklerini hissettikleri ölçülerek, bu durumun genel affetme becerilerine ve kendi çocuklarına yaklaşımlarına etkisi ölçülecek ve sonuçlar değerlendirilecektir.....
....
 - Araştırmanın Nedeni: Tez çalışması
 - Araştırmanın Öngörülen Süresi (*Araştırma takviminde öngörülen süredir*):...6 ay (Şubat-Ağustos).....
 - Araştırmaya Katılması Beklenen Katılımcı/Gönüllü Sayısı: Örneklem grubu tespit edildikten sonra belirlenecektir.
 - Araştırmanın Yapılacağı Yer(ler): Ege Üniversitesi Bornova'da bulunan fakülte, birim, yüksekokul ve bölümler
2. Çalışmaya Katılım Onayı:

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya/gönüllüye verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları tamamen anladım. **Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı tarafından yapıldı, soru sorma ve tartışma imkanı buldum ve tatmin edici yanıtlar aldım. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı.** Bu çalışmayı istediğim zaman ve herhangi bir neden belirtmek zorunda kalmadan bırakabileceğimi ve bıraktığım takdirde herhangi bir olumsuzluk ile karşılaşmayacağımı anladım.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının (Kendi el yazısı ile)

Adı-

Soyadı:.....

....

İmzası:

(Varsa) Velayet veya Vesayet Altında Bulunanlar İçin;

Veli veya Vasisinin (kendi el yazısı ile)

Adı-

Soyadı:.....

....

İmzası:

Not: Bu form, iki nüsha halinde düzenlenir. Bu nüshalardan biri imza karşılığında gönüllü kişiye verilir, diğeri araştırmacı tarafından saklanır.

Ek F: Kısaltılmış Algılanan Ebeveyn Tutumları Ölçeği Kullanım İzni

Merhabalar,

Çalışmanızda Türkçe EMBU-C'yi kullanabilirsiniz. Ekte anketi ve makalesini gönderiyorum.

Araştırmanızda kolaylıklar diliyorum.

Orcun Y.

Orçun Yorulmaz

Ek G: Heartland Affetme Ölçeği Kullanım İzni

Merhaba Sinemis

Ölçeği çalışmada kullanmandan mutluluk duyarım. Ekte ölçeği ve ölçeğe ait bilgileri içeren makale çalışmamızı bulabilirsiniz. Tezinizde başarılar dilerim..

Sevgiler,
Asli

--

Aslı Bugay

Ek H: Ebeveyn Tutum Ölçeği Kullanım İzni

Merhaba Sinemiş Hanım,

ölçeğimizi kullanmanızdan memnun oluruz. Ekte ilgili malzemeleri yolladım. Kolaylıklar dilerim...

Prof. Dr. T. Gül şendil

Teşekkür

Yüksek lisans tez sürecimde bana destek ve yardımlarını esirgemeyen herkese gönülden teşekkürlerimi sunuyorum.

Her zaman bana destek olan, inanan ve yüreklendiren, sadece akademik olarak değil, hayat yolunda ilerlerken her zaman yanımda olan, yol gösteren, tıkanığım noktalarda yolumu açan, hayatımda her yönde ilerlemem için bana destek veren danışman hocam sayın Prof. Dr. Esra ENGİN'e,

Tez jürimde bulunan ve bana çalışmalarımında yardımcı olan hocam sayın Aslı KALKIM'a

Tez jürimde bulunan ve eğitim hayatımda bana çok şey katan sayın hocam Nilsen GÖKÇEN'e

Ege Üniversitesi'nde çalışan ve bana destek olan arkadaşlarıma, araştırma sırasında tanıştığım ve bana yardımcı olan herkese, tez çalışmama katılarak gönlünü, kalbini bana açan tüm kadınlara

Çalışmamın her aşamasında yanımda olan ve bana hep destek veren, yolumu açan anneme, babama, kuzenime ve sevgili eşim Erhan KARADENİZ'e

Bütün yüksek lisans eğitimim boyunca bana yardımcı olan, bana annelik, babalık yapan, kayınvalidem ve tez sürecinde kaybettiğimiz kayınpederime,

Bana her zaman ışık olan ve ilham veren sevgili oğlum Nalmes KARADENİZ'e en içten teşekkürlerimi sunarım...

İzmir, 2023
Karadeniz

Sinemiz

Özgeçmiş

Araştırmacı, İngilizce Öğretmenliği lisans eğitimini 1999-2003 yılları arasında Dokuz Eylül Üniversitesi'nde tamamladı. 2003 yılında Ege Üniversitesi Yabancı Diller Yüksekokulu'nda öğretim görevlisi olarak çalışmaya başladı. 2020 yılında Kadın Çalışmaları bölümünde yüksek lisans eğitimine başladı. Halen aynı kurumda öğretim görevlisi olarak çalışmaya devam etmektedir.

Sinemiz Karadeniz

